

059
713

ԳԼԽԱՄԱՃՆԱՆ

ԻՊՐԱՆԻ

ՏԱՐԵՅՈՅՅ

1923

Դ.

ՏԱՐԻ

ԴՐԱՄՈՒՆ Ա. ԴԱՐԸ ՄԱՃՆԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ. Չաքմաքճըլար Խիւ 50

Դին 30 Դ.ռ. Ամերիկայի համար 30 Սէնթ.
Եւրոպայի համար 1 Շիլլին կամ 3 Ֆրանկ:

ԱՐԱՐԱՏ

ԱՅՐԵՆԱՐԱՆ-ԸՆԹԵՐՅԱՐԱՆ

ՍԻՄՈՆ ԳԱԲԱՄԱՃԵԱՆ

ԳԻՆ 25 ՂՐՇ.

Իր մեքոսիկ յօրինումով, նուրբ պատկերներն
զեղարդեպական կողով եզական է ԱՐԱՐԱՏ ընթերցողները:
Այն ոգտակար եւ հրապուրիչ գործ մը.
յաւանակ մեղակիցն է մեր լաւագոյն ընթերցարանի
րուն: Ի՞նչո՞ւ այս դասագիրքը այսօր թագմատեալ
ընթերցարաններէ վերջ: Այս մեղադրանքը կը ջրո
ինքնին գործին իսկական արժանիով եւ իրաւու
կուսայ անոր՝ լայն տեղ գրաւելու մեր ամէն կրթ
րաններուն մէջ:

Թուղթ ընտիր, կաղմ տոհուն, տպագրութիւն
հաշակաւոր եւ անմրցելի:

Պ. ՄԿՐՏԻԶ ՊԸՅԸՔԵԱՆ

ՄՈՒՊԱՆԵԱՃԸ

Ոսկի, արծաթի եւ բւթիւնի:

Նուրբ Օսմանիյէ, Թիւ 59, Կ. ՊՈԼԻՍ

Կը գնէ ոսկի, արծաթ, բւթիւն եւ ադամանդ:

59

-13

ԳՐԱՆԻ

ՏԱՐԵՑՈՅՑ

1923

Գ. ՏԱՐԻ

ԿԱԶՄԵՑ

ՍԻՄՈՆ

ԳԱԲԱՄԱՃԵԱՆ

ԳՐԱՑՈՒՆ

Ս. ԳԱԲԱՄԱՃԵԱՆ

Կ. Պոլիս, Չագմագերլար, Թիւ 50

Հ. Կրպակ
06 JUN 2009
1930 No. 15
Հ. Կրպակ
Կ. Տ. Ա.

42065

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ

Օ. ԱՐԶՈՒՄԱՆ

№ 334

9686-71

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ազդեցությունները որքան ալ դառն և դժոխքները ըն-
լան, ինքնին կը մեղմանան, երբ վշտահար հոգին կը
դռնէ իր շուրջ կարեկցութիւն և եղբայրական գու-
ղաւրանք: Այսպէս իսկիւնաբոլ հրդեհին ահաւոր
հարուածը չտասանեցուց զիս ու հետզհետէ երջանիկ
մոռացումի մը տակ թաղեցի ամէն նիւթական կո-
րուստ: Խորին երախտագիտութիւն այն ամէն վեհա-
գի անձնաւորութիւններու, որոնք իրենց սիրակաթ
սփսփանքով փարատեցին զիս շրջապատող մռայլը:

Անոնց ոգեւորիչ խրախոյսով աւերակս կը Թաղիկ
այժմ, ինչպէս կը փափաքի տեսնել շատերու հետ
մեծանուն գրագէտն Տիար Մինաս Զերազ, յաջորդ-
էջը զարդարող իր երկտողիկովը և մինչ Տաքեցայցս
իր բիւր բերաններով կը ժաղթէ Հայութեան՝ ՇՆՈՐ-
ՀԱԽՈՐ ՇՈՐ ՏԱՐԻ, եւ ալ նորաշէն տնակիս խաղող
երդիքին տակ հանգչած՝ որտազին կը մազթեմ ի-
րականացում մեր Ազգային Տունին:

14/1/22

Մեծայարգ բարեկամ,

Շնորհակալութիւն Ձեր սիրուն Տարեցոյցներուն ու ամանորական մաղբանքներուն համար:

Շատ ուրախ պիտի ըլլամ եթէ լսեմ թէ Ձեր ճակը Սկիւտարի անիւններուն մէջէն յարութիւն առած է իբր փիւնիկ:

Փաշտօղութեան ու երջանկութեան սարիներ մաղթելով Հայ Գրականութեան անխոնջ մեակիդ, կ'մնամ յարգալից զգացումներով

Ձեզ անձնուէր

ՄԻՆԱՍ ՉԵՐԱԶ

ԱԶԳ. ՏՈՄԱՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Մեր Տոմարագիտութիւնը ծաղկեցաւ Արտաշէս Բ.ի օրով. Անոր Թագաւորութեան ատեն մասնական արուեստ և դպրութիւն մեծ քաջալեր գտան Հայաստանի մէջ. Անդրեան Բիւզանդացին Ք.ի 351 թուին, Ձառկի տօնը անխախտ պահելու համար հռոմէացիներէ երկհարիւրեակը, այսինքն 200 տարուան շրջան, որու կարգով կը տօնէինք մենք Հայերս մեր տօները. Երբ 551ին այս երկհարիւրեակը լրացաւ, էան Աղեքսանդրացի իմաստասէրը ուրիշ իմաստուններու խորհրդովը հաստատեց հինգհարիւրեակը՝ որ 582 տարուան շրջան էր. Այն ատենները Հայոց կաթողիկոսն էր Մովսէս Բ., որ Հայաստանի իմաստուն մարդիկը մէկտեղ ժողովելով, որոշեց Ձառկի տօնը անխախտ պահելու շրջանը ընդունիլ, և այն ատեն հաստատուեցաւ նաև Հայու նոր թուական մը՝ որ կը սկսի Քրիստոսի 552 թուին:

Քրիստոսի 661 թուին Անաստաս կաթողիկոս ուզեց աւելի կատարելագործել տուժարը, որպէս զի ուրիշ ազգերու պէս տօները անխախտ տօնուին. անոր համար յանձնեց Անանիա Շիրակացւոյն, որ այն ատեն խիստ երեւելի էր տոմարագիտութեան մէջ,

որ իր խնդիրը կատարէ, ան ալ կատարեց զայն մեծ աշխատութեամբ, բայց երբ Անաստաս կաթողիկոս կ'ուզէր ժողովով հաստատել, մահճը վրայ հասնելով ձեռնարկը անկատար մնաց և անկէ ետքը ոչ մէկ հոգ տարաւ այս բանին: Մեր գլխաւոր տոմարագէտներն են Անանիա Անեցի կամ Միրակացի է. Դարու, Գեորգոս Գեորջով Սիւնեցի, Ներշապուհ Տաթոնեցի, Յովհաննէս Սարկաւազ Վարդապետ ԺԲ. Դարու սկիզբը՝ որ աշխատեցաւ տոմարը նորոգելու և անշարժ կամ նահանջաւոր տարւով տոմար հաստատեց, որով կարգի դրանեցան Յայտնաւորքի տօները. և Նոր Թուական մ'ալ սկսաւ 1684ին, որ կ'ընդէն փոքր կամ Սարկաւազայ Թուական:

($\mathbb{R} \times \mathbb{R} \times \mathbb{R}$)

ՄԱՆԿԻՎԸ ԳՈՒՆԻ ՄԷՋ

Գրնացիւր, մանկիկ, երազներ անուշ
Թող պարեն թեթեւ՝ միտքիդ մէջ ընքուշ.
Գեանքի բաժակը այնքան զիւրաբեկ
Իցի՛ւ ձեռքիդ մէջ՝ չփշրի երբեք.

Գրնացիւր, քաղցր էակ, հանդարտ անխըռով,
Մայրիկդ օրըք քեզ աղու երգերով,
Անոր սէրն անհուն՝ այտերուդ ժրպիտ
Սփսէ ինչպէս ցօղ այգուն շիթ առ շիթ.

Գրնացիւր, քեզ ինչ փոյթ՝ զոչիւնը մըրկին,
Աշխարհներ սարսուղ կատաղի ուժգին.
Բանականը անհեղ ճակատ յարդարած
Խաղաղ բնակչութեան պատճառն ողբ լաց.

Փափկիկ բոյնիդ մէջ է կեանք բերկրաւէտ,
Մի՛ բանար աչքերդ որ չտեսնես յաւէտ
Դաւ եղբայրասպան, կռիւ, քէն ու վրէժ
Որ դժոխքի փոխեն մեր աշխարհն յաւէժ.

Իցի՛ւ. հայ մանկիկ, աչուկներդ մեղոյշ
Տեսնեն ամէն կողմ վարդեր եւ ոչ փուշ,
Ծագի քեզ նոր օր զըւարթ եւ ժպտուն,
Ողջունես շքեղ մեր ԱԶԳԱՅԻՆ ՏՈՒՆ.

ՍԻՄՈՆ ԳԱԲԱՄԱԾԵԱՆ

ՕՐԱՅՈՅՑ

Թուական ԲՐԻՏՈՍԻ 1923.— Բուն քուական
Հայոց 4115-6.— Տօմարական քուական Հայոց
1372-3, Գիր աւուրյն Ե.— Եօթներեակ է.
Վերադիր ԻԴ.— ԻճԵՆԱՄԱՆԵՐԵԱԿ 3:— Տաճու-
սէր՝ Զրիստ: ՏՃ. քու. 1923

Լ. Յ.

ՅՈՒՆՈՒԱՐ

- 1 19 Բշ Սրբոց Հայրապետացն Իգնատիոսի եւ Ադ-
ղէի, եւ Մարութայ եպիսկոպի, Լատինաց Տօն
Տնօրինութեան Տեառն եւ Գաղանդ եւ Տարե-
մուտ 1923 թուին, Տաճկաց ձէմագիւլ էվվէլ
(134) թուական.
- 2 20 Գշ Սրբոց Թէոփոմպայ եպիսկոպի եւ Թէոփ-
- 3 21 Դշ. Գահր, [նայ վկային,
- 4 22 Եշ Սրբոց Կուսանաց Ինդոսի, Դոմնայի եւ Գը-
- 5 23 Ուր. Գահր, [ղերիկոսի բաճանային.
- 6 24 Եք. Սրբոցն Դաւթի Մարգարէի եւ Յակոբայ
Առաքելոյն, Յն. Ճրագալոյց Եննդեան, Լատի-
նաց* Յայտնութիւն Տեառն.
- 7 25 † Գիր. Ե. Յիսնակաց. Յն* Ս. Եննուդ, Հարսանի:
- 8 26 Բշ Սրբոցն Ստեփանոսի նախավկային, Յու-
նաց Բ. օր Եննդեան.
- 9 27 Դշ. Սրբոց Առաքելոյն Գետրոնի եւ Գողոսի.

- 10 28 Դ. Պահր. Զիւմախաւն աւանդել:
- 11 29 Ե. Սրբոց Որդւոց Որոտման, Յակոբայ Առաքելոյն եւ Յովհաննու Աւետարանչին, Բարե-
- 12 30 Ուր. Պահր, [կենդան պահոց ծննդեան.
- 13 31 Ե. Բ. օր Պահոց ծննդեան. Սրբոյն Բարսեղի Հայրապետին, եղբորն Գրիգորի Նիսացւոյն, Սեղրեստոսի Ղուկասի Հայրապետին եւ Արքայ Եփրեմի Խուրին Ասորւոյ,
- 14 1 † Գիր. Գ. օր Պահոց ծննդեան եւ ԿԱՂԱՆԴ եւ Տարեմուտ 1923 Բուականին Գրիստոսի ըստ ինն Տոմարի, Յունաց՝ Տօն Անուանակոչութեան Տեառն եւ յիշատակ Բարսեղի Հայրապետին,
- 15 2 Բ. Դ. օր պահոց ծննդեան,
- 16 3 Դ. Ե. , , ,
- 17 4 Դ. Զ. , , , Լու. Անտոնի ճգնաւորին,
- 18 5 Ե. Զրազալոյց ծննդեան. Նաւակատիր, Յն. Զրազալոյց Յայտնութեան, Տաճկաց՝ Ճեմազիւշ Ախլո (29), Զրէից Սէպաթ (30).
- 19 6 † Ուր. Տօն Ծննդեան, Ե. ԱՍՏՈՒՂԵԱՅԱՅՏՆՈՒԹԵԱՆ ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՅ ԵՍ.Ի ԲՕ.Ի. Յն. Յայտնութիւն Տեառն,
- 20 7 † Ե. Բ. օր ծննդեան, Յիշատակ Սեւեղոյ, Յն. Յովհ. Կարապետին,
- 21 8 † Գիր. Գ. օր ծննդեան, Լու. Ազնէսի կուսին,
- 22 9 Բ. Դ. օր , , ,
- 23 10 Դ. Ե. օր , , ,
- 24 11 Դ. Զ. օր , , ,
- 25 12 Ե. Դ. օր , , ,

- 26 13 † Ուր. Ը. օր ծննդեան եւ Տօն Անուանակոչութեան Տեառն մերոյ Յիսուսի Գալի.
- 27 14 Ե. Տօն Ծննդեան Սրբոյն Յովհաննու Կարապետին, Լատինաց՝ Յովհաննու Ոսկեբերանին,
- 28 15 † Գիր. Ա. զկնի ծննդեան, Բարեկենդան պահոց Առաջաւորաց, Լու. Եօթնասաննորոցայ Գիրակէ,
- 29 16 Բ. Ա. օր պահոց Առաջ, Լու. Փրանկիսկոսի Սայէզացւոյ,
- 30 17 Դ. Բ. օր պահոց Առաջ, Ե. Անտոնի Անապատականին, Տաճկաց. Ախլո արապիւն, որ է վերջ 40 աւուրց Ա. մասին ձմեռան,
- 31 18 Դ. օր. պահոց Առաջ, Ե. Աթանասի եւ Գիրգի Հայրապետացն Աղեքսանդրոյ, Տաճկաց՝ Էփփիլ Խաւսիւն, որ է սկիզբն 50 աւուրց Բ. մասին ձմեռան,

ՓԵՏՈՒԱՐ

- 1 19 Ե. Դ. օր. պահոց. Առաջ, Զ. Տարեգլուխ Տնկոց,
- 2 20 Ուր. Ե. օր. , , , Յիշատակ Յովհանն Մարգարէին առ Նինուէացիան, Լատ. Տեառնընդառաջ,
- 3 21 Ե. Սրբոյն Սարգսի Զօրավարին եւ Որդւոյն Մարտիրոսի, Լատինաց՝ Վասայ Եպիսկոպի,
- 4 22 † Գիր. Բ. զկնի ծննդ. Լատինաց՝ Վաթսնորոցայ Գիրակէ,

- 5 23 Բ2. Սրբոց Ատովմանց զօրավարաց,
6 24 Գ2. Սրբոց Սուրբասանց Վկայից. Լտ. Դորո-
թեայկուսին.
7 25 Դ2. Պահք, Յն. Դրիզորի աստուածաբանին.
8 26 Ե2. Ս. Ոսկեանց քահանայից,
9 27 Ուր. Պահք.
10 28 Եբ Սրբոյն Իսահակայ Պարթեւի Հայրապետին
մարոյ.
11 29 † Կիր. Գ. Զկնի Ծննդեան, Լատ. Յիսնեբորդաց
Կիւրակէ՝ իբր Բուն Բարեկենդան.
12 30 Բ2. Սրբոցն Մարկոսի եպիսկ.ի, Պիոնի քահա-
13 31 Գ2. Ս. Ղեւոնդեանց քնյ ից, [նային].
14 1 Դ2 Պահք. Լտ. օր Մոխրոց, Յունաց՝ Փետրվ .
15 2 † Սրբոց ՎԱՐԴԱՆԱՆՅ ԶՕՐԱՎԱՐԱՅ հազար ե-
րեսուն եւ վեց վկայից յիշատակ մեռելոց,
Յունաց՝ Տեառներդառաց,
16 3 Ուր. Պահք,
17 4 Եբ Գ. Պոլտոյ Ս. Ժողովոյն հարիւր յիսուն հայ-
րապետաց. Տաճկաց Բեճեպ (30) Հր. Աղար
(29 օր),
18 5 † Կիր. ԲՈՒՆ ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆ, եւ Յն. ԼՏ. Բա-
ռասնորդաց Կիր.,
19 6 Բ2. Ա. օր. մեծ պահոց,
20 7 Գ2. Բ. օր. » » Տաճկաց՝ ձէմրէի էվվէլ
պէ հաճա օր է օր իշանելոյ ջերմութեան ա-
րեւու յօղս,

- 21 8 Դ2. Գ. օր մեծ պահոց,
22 9 Ե2. Դ. » » » Տաճկաց՝ Դանտիլ կէճէսի.
23 10 Ուր. Ե. » » » Յունաց՝ Ղարալամպոսի
քնյ ի. Տաճկաց՝ Լէյլէյի ըղայիպ, Հր. Գամա-
ւոր Ծով վասն մահուան Մովսէսի.
24 11 Եբ. Զ. օր մեծ պահոց, Ս. Թէոդորոսի զօրա-
վարին, եւ՝ Յունաց. Լատ. Մատթեայ առա-
25 12 † Կիր. Բ. Բառասնորդաց, [քելոյն].
26 13 Բ2. Ը. օր մեծ պահոց, Հրէից՝ Ծով վասն Ես-
թերայ.
27 14 † Գ2. Թ. օր մեծ պահոց եւ ՏԵԱՌՆԸՆԴԱՌԱԶ,
Տաճկաց՝ ձէմրէի սանի պէ ապ, որ է օր իշա-
նելոյ ջերմութեան արեւու ի ջուրս,
28 15 Դ2. Ժ. օր մեծ պահոց.

Մ Ա Ր Տ

- 1 16 Ե2. ԺԱ. օր մեծ պահոց,
2 17 Ուր. ԺԲ. օր մեծ պահոց, Հրէից՝ Տօն յիշա-
տակի եսթերայ, Փուրիմ, որ է Շէքէր պայրամը.
3 18 Եբ. ԺԳ. օր մեծ պահոց, Սրբոցն Գիւրգի երու-
սաղեմայ հայրապետին եւ միւս Գիւրգի եպիս-
կոպոսին եւ մօր նորա Աննային,
4 19 † Կիր. Գ. Բառասնորդաց եւ ԺԴ. օր մեծ պա-
5 20 Բ2. ԺԵ. օր մեծ պահոց, [հոց, Անառակին].
6 21 Գ2. ԺԶ. օր. մեծ պահոց, Տաճկաց՝ ձէմրէի
Սալիս ֆիւլ թիւրապ, որ օր է իշանելոյ ջեր-
մութեան արեւու ի հողն,

- 7 22 ԴԶ. ԺԷ. օր մեծ պահոց.
 8 23 ԵԶ. ԺԸ. օր մեծ պահոց.
 9 24 Ուր. ԺԹ. օր մեծ պահոց.
 10 25 ՇԲ. Ի. օր մեծ պահոց. Սրբոցն Յովհաննու
 Երուսաղեմայ հայրապետին եւ հայրապետացն
 մերոց Յովհաննու Իմաստասերին Օծնեցւոյ.
 Յովհաննու Որոտնեցւոյն եւ Գր. Ի Տաթեւացւոյն.
 Տաճկաց՝ Էվփէլը պէրտիւլ աճիւղ, որ է սկիզբն
 ցրտոյն պառաւանց, տեւէ 7 տիւ եւ 8 զիշեր.
 Հիւսիսն փութրուեալը:
 11 26 † Կիր. ԻԱ. օր մեծ պահոց. Դ. Քառաս-
 12 27 ԲԶ. ԻԲ. օր մեծ պահոց. [Նորդաց, Տնտեսին.]
 13 28 ԳԶ. ԻԳ. » » »
 14 1 ԴԶ. ԻԴ. » » » Միջինք՝ Յունաց՝ Մարտ.
 15 2 ԵԶ. ԻԵ. » » » Տաճկաց՝ Միրամ կէճէսի.
 16 3 Ուր. ԻԶ օր մեծ պահոց, Տաճկաց՝ Ախրըր պէրտ
 իւլ աճիւղ, որ է վերջ ցրտոյն պառաւանց.
 17 4 ՇԲ. ԻԷ. օր մեծ պահոց. Սրբոցն ՔԱՌԱՍՆԻՅ
 ՄԱՆԿԱՆԾԵ՛ որք ի Սեբաստիա կատարեցան.
 18 5 † Կիր. ԻԸ. օր մեծ պահոց, եւ. քառասնից.
 Դատաւորին. Լտ. Գարրիէի Հրեշտակապետին.
 Տաճկաց՝ Շապան (29 օր, Զր. Նիսան (30 օր),
 կրօնական Տարեգրուիս.
 19 6 ԲԶ. ԻԹ. օր մեծ պահոց. Լտ. Յովսէփայ Աստ-
 ուածահօրն.
 20 7 ԳԶ. Լ. օր մեծ պահոց. Են. Գիւտ նշխարաց
 Յովփ. Գարապետին.

- 21 8 ԴԶ. ԼԱ. օր մեծ պահոց, Տաճկաց՝ Ախրըր խամ-
 սիյն, որ է վերջ 50 աւուրց երկրորդի մասին
 ձմեռան, Գարնանամուտ եւ հասարակած, լինի
 տիւ եւ զիշեր հաւասար. Իթիտայը քէպիի.
 Գարսից՝ նէվրուզ, որ է ամանոր եւ նոր օր ար-
 քայական եւ պայրամ.
 22 9 ԵԶ. ԼԲ. օր մեծ պահոց, Են. Քառասնից ման-
 23 10 Ուր. ԼԳ. օր մեծ պահոց. [կանց.]
 24 11 ՇԲ. ԼԴ. օր մեծ պահոց. Սրբոյ Հօրն մերոյ
 Գրիգորի Լուսաւորչին Յիշատակ չարչարանաց
 եւ մտին ի Վիրապն.
 25 12 † Կիր. Զ. Քառասնորդաց եւ ԼԵ. օր մեծ պա-
 հոց. Դալստեան. Լտ. Աւետուն Ս. Աստուա-
 ծածնի եւ Կիր. Արմաւենեաց, որ է Ծաղկա-
 26 13 ԲԶ. ԼԶ. օր մեծ պահոց. [կարդ.
 27 14 ԳԶ. ԼԷ. օր մեծ պահոց.
 28 15 ԴԶ. ԼԸ. օր մեծ պահոց.
 29 16 ԵԶ. ԼԹ. օր մեծ պահոց.
 30 17 Ուր. Խ. օր մեծ պահոց. Են* Կիւրդի Երու-
 սաղեմայ Հայրապետին.
 31 18 ՇԲ. Յիշատակ Յարութեան Ղազարու, Հրէից՝
 Պասեք, որ է Խամուրսուզ Գայրամը 8 օր.

- 1 19 † Կիր. Ծաղկազարդ, Պահք, Յն. եւս. Լատի-
նաց՝ Զատիկ, Տաճկաց՝ Պէրաթ կէճէսի.
2 20 ԱԻԱԳ ԵՐԿՈՒՇԱԹԻ,
3 21 ԱԻԱԳ ԵՐԵՔՇԱԹԻ, Յիշատակ Տասն Կուսա-
4 22 ԱԻԱԳ ԶՈՐԵՔՇԱԹԻ. [նաց,
5 23 † ԱԻԱԳ ԼԻՆԳՇԱԹԻ, Յիշատակ Ընթրեաց
Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի. Լատինաց
Վլէնցիոսի Ֆէրէրեան,
6 24 ԱԻԱԳ ՈՒՐԱԹ, Յիշ. Զարչարանաց եւ Խաչե-
լուծեան եւ Թաղման Տեառն մերոյ Յիսուսի
Քրիստոսի.
7 25 ԱԻԱԳ ՇԱՐԱԹ. ճրագալոյց Ս. Զատիկի, Նաւա-
կատիքի, Յունաց Աւետուան Ս. Աստուածածնի,
8 26 † Կիր. ԶԱՅԻԼ. Յարութիւն Տեառն մերոյ
Յսի Բսի, եւս Յունաց եւ տօն ամենայն երկ-
նային զօրաց,
9 27 † Բ. Բ. օր Զատիկի, Յիշատակ Մեռելոց.
10 28 † Գ. Գ. » »
11 29 Դ. Դ. » »
12 30 Ե. Ե. » »
13 31 Ուր. Զ. օր Զատիկի, Յունաց՝ Տօն Պալղղը Ա-
յազմային:
14 1 Եր. Ե. օր Զատիկի, Յիշատակ գլխատման Ս.
Յովհ. Մկրտչին, Յունաց՝ Ապրիլ.
15 2 † Կիր. Բ. օր Զատիկի, Նոր Գիւրակէ կամ Կըրկ-
16 3 Բ. Բ. օր Յինանց, [նագատիկ,
17 4 Գ. Գ. օր Յին. Տաճկաց Բամազան (30 օր),
Հրէից Եսա (29 օր),

- 18 5 Դ. Դ. օր Յինանց,
19 6 Ե. Ե. օր Յինանց,
20 7 † Ուր. Գ. օր Յինանց, Աւետուան Ս. Աստ-
21 8 Եր. Գ. օր Յինանց, [ուածածնի,
22 9 † Կիր. Ժ. օր Յին. Տօն Աշխարհամատրան,
որ է Կանանց Կիրակի,
23 10 Բ. Ժ. օր Յինանց, Լատինաց՝ Ս. Գէորգ,
94 11 † Գ. Ժ. օր Յինանց, Տօն Ազգային. Ծիշ-
տակ քիւրաւոր նահատակացն մերոց յընթացս
Համաշխարհային Պատերազմի:
25 12 Դ. Ժ. օր Յինանց, Լտ. Մարկոսի Աւետա-
րանին (Ելանին ի Թափօր ամենայն եկեղե-
26 13 Ի. Ժ. օր Յինանց, [ցիր նոցա).
27 14 Ուր. Ի. օր Յինանց, Հրէից՝ Ժողովան մահ-
ուան Հեղեայ եւ զերութեան Տապանակին.
Տաճկաց՝ Զայիթ Փուրթուար:
28 15 Եր. ԻԱ. օր Յինանց,
29 16 † Կիր. Դ. Գիւրակէ Կարմիր Գիւրակէ,
30 17 Բ. ԻԳ. օր Յինանց, Տաճկաց՝ Խրդաի Շէրիֆ:
Հրէից՝ Բ. Խամուրուգ:

Մ Ա Յ Ի Ս

- 1 18 Դ. ԻԴ. օր Յինանց, Լտ. Առաքելոցն Փի-
լիպպոսի եւ Յակովբայ,
2 19 Դ. ԻԵ. օր Յինանց.

- 3 20 **ԵԶ. ԻԶ.** օր Յին. Լտ. Գիւտ Խաչ.
 4 21 **Ուր. ԻԷ.** օր Յին. Զրէից Լաղլառւէր.
 5 22 **Շր. ԻԸ.** օր Յինանց.
 6 23 † **Գիր. Ե** Գիւրակէ. Տօն Երեւման Ս. Խաչին.
 Յն. Ս. Գէորգ. Տաճկաց Խրսէլէք:
 7 24 **Բշ. Լ.** օր Յինանց.
 8 25 **Դշ. ԼԱ.** » »
 9 26 **Դշ. ԼԲ.** » »
 10 27 **Եշ. ԼԳ.** » » Յն. Շմառնի ազգականին
 Բրիստոսի. Լտ. Համբարձում.
 11 28 **Ուր. ԼԴ.** օր Յինանց.
 12 29 **Շր. ԼԵ.** » »
 13 30 † **Գիր. Զ.** Գիւրակէ եւ ԼԶ. օր Յինանց. Տաճ.
 կաց. Գատրը կէճէսի.
 14 1 **Բշ. ԼԷ.** օր Յինանց. Յն. Երեմեայ Մարգա-
 15 2 **Դշ. ԼԸ.** » » Լրէին. Յն. Մայիս.
 16 3 **Դշ. ԼԹ.** օր Յինանց. Տաճկ. Շէվվայ (29 օր)
 եւ Պայրամ (3 օր). Զրէից Սիվան (30 օր).
 17 4 † **Եշ. Խ.** օր Յինանց. ԼԱՄԱՐԱԶՈՒՄԵ Քրիս-
 18 5 **Ուր. ԽԱ.** » » Լտոսի, եւս. Յունաց.
 19 6 **Շր. ԽԲ.** » »
 20 7 † **Գիր. Է.** Գիւրակէ եւ ԽԳ. օր Յինանց. Երկ-
 րորդ Մաղկազարդ. Լտ. Զոգեգալոստ. Զրէից
 Սալվոթ կամ Գնետեկոստէ օր է Գիւլ Պայ-
 րամը 2 օր.
 21 8 **Բշ. ԽԴ.** օր Յինանց. Յն. Յովհ. Աւետարանյին.
 22 9 **Դշ. ԽԵ.** օր Յինանց. Յն. Եսայեայ մարգարէին.
 23 10 **Դշ. ԽԶ.** » »

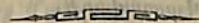
- 24 11 **Եշ. ԽԷ.** օր Յինանց. Երկնային վիճակ ի յիշա-
 տակ վիճակաւ ընտրութեան Մատաթեայ առա-
 25 12 **Ուր. ԽԸ.** օր Յինանց. [քելոյն.
 26 13 **Շր. ԽԹ.** օր Յինանց.
 27 14 † **Գիր. Ե.** օր Յինանց. ԼՈԳԵԳԱԼՈՒՍՏ, Գն-
 տեկոստէ, Բարեկենդան Եղիական պահոց. Եւս
 Յնց. Լտ. Ամենասուրբ Երրորդութիւն.
 28 15 **Բշ. Բ.** օր Զոգեգալստեան. Տրդ Տարեդարձ
 Անկախութեան Հայ Հանրապետութեան.
 29 16 **Դշ. Գ.** օր Զոգեգալստեան.
 30 17 **Դշ. Դ.** օր Զոգեգալստեան.
 31 18 **Եշ. Ե** օր Զոգե. Տօն Խորհրդոյ Ս. Հաղորդութեան:

Յ Ո Ւ Ն Ի Ս

- 1 19 **Ուր. Զ.** օր Զոգեգալստեան.
 2 20 **Շր. Է.** օր Զոգեգալստեան.
 3 21 † **Գիր. Ա** Գիւրակէ Յարութեան եւ Յիշատակ
 Եղիա Մարգարէին. Յն. Գոստանդանոսի եւ
 Զեղինեայ. Բարեկենդան Առաքելոց.
 4 22 **Բշ. Ս** Կուս Հռիփսիմեանց.
 5 23 **Դշ. Ս** Կուս Գայանեանց.
 6 24 **Դշ. Պահր.**
 7 25 **Եշ. Սրբոցն Յովհ.** Կարապետի, Աթանազիւսայ
 8 26 **Ուր. Պահր.** [Եպիսկ.ին.
 9 27 † **Շր. Սրբոյ** Հօրն Սերոյ Գրիգորի Լուսաւոր-
 յին յիշատակ եկից ի Վիրապէն.

- 10 28 † Կիր. Բ. զկնի Հոգեգայտեան. Տօն Կաթողի-
կէ եկեղեցւոյ Ս. Էջմիածնի. (Կատարի հան-
դէս յամենայն եկեղեցիս.)
- 11 29 Բշ. Սրբոց Մանկանցն Բեթլեհէմի.
- 12 30 Գշ. Սրբոց Գուսանացն Նունեայ եւ Մանեայ.
- 13 31 Դշ. Պահր. [փայ. Յն. Յունիս.
- 14 1 Եշ. Սրբոց Իշխանացն Սահակայ եւ Յովսե-
15 2 Ռւր. Պահր. Տաճկաց՝ Զիւլգատէ (30 օր).
16 3 Եբ. Սրբոցն Մեծին Ներսիսի Հայրապետին
մերոյ եւ Խաղայ Եպիսկ.ին.
- 17 4 † Կիր. Գ. զկնի Հոգեգայտեան. Բարեկենդան
Պահոց Լուսաւորչի.
- 18 5 Բշ. Սրբոցն Եպիփանու Կիպրացւոյն, Բարեւայ
Հայրապետին.
- 19 6 Դշ. Սրբոցն Գոստանդիանոսի Թագաւորին եւ
20 7 Դշ. Պահր. [ժօրն նորա Հեղինեայ.
- 21 8 Եշ. Սրբոցն Թէոդիտոնի Գաղատացւոյն եւ Թա-
լիւեայ բժշկին.
- 22 9 Ուր. Պահր. Ամառնամուտ եւ Արեւադարձ Խեց-
գետնի. ցերեկն սկսանի կարճանալ եւ գիշերն
երկարիլ. Տաճկ. Ինգլիսապը Սալֆի, որ է սկիզբն
առատութեան ջուրցն Նեղոսի (Նիշ Միւլպարեհ):
- 23 10 † Եբ. Գիւտ Նշխարաց Սրբոյ Հօրն մերոյ Գրի-
գորի Լուսաւորչի.
- 24 11 † Կիր. Դ. զկնի Հոգեգ. Յն. Ս. Առաքելոցն
Բարթողիմէոսի եւ Բառնարայ. Լտ. Ծնունդ
Յովհ. Գարապետի.
- 25 12 Բշ. Սրբոց վկայիցն Անտոնինոսի, Թէոփիլոսի.
Անիկտոսի եւ Փոտինոսի.

- 28 13 Դշ. Սրբոցն Դանիէլի մարգարէին եւ երից
մանկանց Սեղարաբայ, Միսաբայ եւ Աբեղնա-
27 14 Դշ. Պահր. [զովի.
- 28 15 † Եշ. Սրբոց Թարգմանչացն մերոց Սահակայ
եւ Մեսրոպայ.
- 29 16 Ուր. Պահր. Լտ. Առքեցն՝ Գետրոսի եւ Պօղոսի.
- 30 17 Եբ. Սրբոցն Տրդատայ Թագաւորին մերոյ, Աշ-
խէն Տիկնոյն եւ Խոսրովիկոստոյն. Լտ. 12 ա-
ռաքելոց.

- 1 18 † Կիր. Ե. զկնի Հոգեգ. Գիւտ Տփոյ Ս. Աստ-
ուածածնի. Հր Ծով վասն առմանն Երուսաղէմի.
- 2 19 Բշ. Ս. Կալիստրատոսի եւ 49 վկայիցն. Լտ.
Այցեկութիւն Ս. Աստուածածնի.
- 3 20 Գշ. Ս. Զաքարիա մարգարէին.
- 4 21 Դշ. Պահր.
- 5 22 Եշ. Ս. Իդիսէի մարգարէին.
- 6 23 Ուր. Պահր.
- 7 24 Եբ. Սրբոց Երկոտասան Առաքելոցն եւ Պօղոսի
Երեքտասաներորդ Առաքելոյն. Յն. Ծնունդ
Յովհաննու Կարապետին.
- 8 25 † Կիր. Զ. զկնի Հոգեգ. Բարեկենդան վարդա-
9 26 Բշ. Ա. օր պահոց վարդապետի. [վառի.]
- 10 27 Դշ. Բ. օր պահոց ,
- 11 28 Դշ. Դ. օր պահոց ,

- 12 29 *Ե2. Դ օր պահոց Վարդավառի.*
 13 30 *Ուր Ե. օր պահոց*, Յն. 12 առաքելոց.
 14 1 *Շք Յիշ. Տապանակին հնոյ եւ տօն նորոյս Ս*
Եկեղեցւոյ. նաւակատրք. Յն. Յուլիս. ՏՅկ.
Ջիւլիսճէ (30 օր) Հրէից՝ Աք. (30 օր).
 15 2 *† Կիր. ՎԱՐԴԱՎՈՐԻ,* տօն Այլակերպութեան
Տեառն Մերոյ Յս ի Քս ի. Յն. Գիւտ տփոյ
Ս Աստուածածնի.
 16 3 *† Բ2. Բ. օր Վարդավառի, Յիշատակ մեռելոց.*
Լտ. Տօն հանդերձից Ս. Աստուածածնի.
 17 4 *Գ2. Գ. օր Վարդավառի.*
 18 5 *Դ2. պահք.*
 19 6 *Ե2. Ս. Եսայեայ Մարգարէին.*
 20 7 *Ուր Պահք. Լտ. Մարգարիտայ կուսին.*
 21 8 *† Շք. Սրբոցն Թաղէսի առաք. մերոյ եւ Սան-*
դիստոյ կուսին.
 22 9 *† Կիր. Բ զկնի Վարդավառի. Լտ. Մարեմայ*
Մազդաշինացւոյն. Հրէից՝ ծով վասն գերութեան
եւ աւեր. Երուսաղէմի, որ է Գարա պայրամ.
 23 10 *Բ2 Սրբոյն Կիպրիանոսի եպիսկ ին եւ 45 վկա-*
յիցն եւ կուսանացն Յուստիանեայ, Եւփիմեայ
եւ Բրիստիկեայ. Տաճկ. Գուրպան պայրամը.
 24 11 *Գ2 Սրբոցն Աթանազիսեայ եպիսկ ին եւ տասն*
աշակերտացն եւ հինգ վկայից. Յն. Եւփիմ.
 25 12 *Դ2 Պահք. [կուսին].*
 26 13 *Ե2 Սրբոց նախահարցն Աղամայ, Աբէլի, Սե-*
թայ, Ենովսայ, Ենովքայ. Նոյի, Մելքիսեդէկի,
Աբրահամու, Իսահակայ, Յակոբայ, Յովսէփայ,
Մովսէսի, Ահարոնի. Եղիազարու, Յեսուայ.

- Սամուէլի, Սամփսոնի, Յեփթայեայ, Բարակայ,*
Գեղէոնի եւ այլոց նախահարցն. Լտ Աննայի՝
ժօր Ս. Աստուածածնի.
 27 14 *Ուր. Պահք.*
 28 15 *Շք. Սրբոց որդւոց եւ թռւանց Ս Հօրն մերոյ*
Երիզորի Լուսաւորչին, Արիստակէսի, Վրթա-
նէսի, Յուսկանն Բրիգորիսի եւ Դանիէլի.
 29 16 *† Կիր. Գ զկնի Վարդավառի. Լտ. Մարթայի՝*
րեռն Հագարու.
 30 17 *Բ2. Սրբոց Մակարայեց ոցն Եղիազարու քա-*
հանային եւ Շամունեայ եւ 7 որդւոց նորին.
Յն. Մարիանեայ կուսին ՏՅկ. Էվփէլը Էյեամ
իւշ պահուր, Սամ եկէի, սկիզբն աւուրց Շնիկ
աստղն.
 31 18 *Գ2. Սրբոց 12 մարգարէիցն Ովսեայ, Ամովսայ,*
Միքեայ, Յովելեայ, Ազիու. Յովնանու, Նա-
ումայ, Ամբակումայ, Սուփոնեայ, Անգեայ, Զա-
րարեայ եւ Մաղաքեայ.

- 1 19 *Դ2. Պահք.*
 2 20 *Ե2. Սրբոցն Սուփեայ եւ երից զստերաց Պիս-*
տոսի, Էլզիսի եւ Ագապեայ. Յն. Եղիայ մար-
գարէին.
 3 21 *Ուր. Պահք.*
 4 22 *Շք. Սրբոց Գեորգիոսի հայրապետին, Վլասայ*
եպիսկ ին եւ Աբիսողոմայ սարկաւագին.

- 5 23 † Կիր. Դ. զկնի Վարդավառի.
6 24 Բ2 Սրբոյն Անտոնի ձգնաւորին. Լտ. տօն Այլակերպութեա՛ Գրիստոսի. Տճկ Ահաբէր էլեա՛մ եա՛մ իւշ պահուր, որ է վերջ աւուրց Շնիկ աստեղն.
7 25 Դ2 Սրբոյն Թէոդոսի Թագաւորին եւ 7 մանկանցն եփեսոսի. Յն. Աննայի՛ մօրն՝ Ս. Աստ.
8 26 Դ2 Պահր. [ուածածնի.
9 27 Կ2 Սրբոցն Կիրակոսի եւ մօրն Յուդիտայի. Յն. Պանդալէոնի բժիշկին.
10 28 Ուր. Պահր.
11 29 Շր. Սրբոց հայրապետացն Աթանասի եւ Կիւրղի եւ Ս. Գրիգորի Ած. քանին. Լտ. Ճիլովնայ կուսին. [ուաքելոյն.
12 30 † Կիր. Ե. զկնի Վարդա. Յունաց՝ Շիրայի ա-
13 31 Բ2 Սրբոյն Վահանայ Գողթնացւոյն, Եւզինեայ կուսին եւ հօրն Փիլիպպոսի եւ մօրն Կողզեայ. Յն. Բարեկեղան Ս. Աստուածածնի եւ Օգոստոս. Տճկ. Մուհարրէմ ԿԷԷ.
14 1 Դ2 Սրբոցն Տրիփոնի, Պարսամայ եւ Ոսոփրիոսի ձգնաւորացն. Յն. Սկիզբն պահոց Ս. Աստուածածնի.
15 2 Դ2. Պահր. Լտ. Վերափոխումն Ս. Աստուածածնի.
16 3 Ե2 Սրբոցն Եւգինէոսի, Մակարիոսի, Վաղեղիանոսի. Ամաւոր եւ Տարեմուտ 4416 բուն եւ շարժական Թուականին Հայոց. Լտ. Ռորոսի
17 4 Ուր. Պահր. [Խոստովանողին.

- 18 5 Շր. եփեսոսի Ս. Ժողովոյն 200 հայրապետացն.
19 6 † Կիր. Զ. զկնի Վարդավառի. Բարեկենդան Պահոց Ս. Աստուածածնի.
20 7 Բ2 Ա. օր Պահոց Ս. Աստուածածնի.
21 8 Գ2. Բ. օր »
22 9 Դ2 Պահր. Գ. օր Պահոց Ս. Աստուածածնի.
23 10 Ե2. Դ. օր Պահոց Ս. Աստուածածնի.
24 11 Ուր. Ե. օր Պահոց Ս. Աստուածածնի. Յայսմ. Նաւասարդ 30 եւ տարեմուտ 1373 հաստատուն եւ սովորական Թուականին Հայոց. Լտ. Բարթողիմէոսի առաքելոյն.
25 12 Շր. Տօն Շողակաթի Ս. Էջմիածնի, լստ տեսիւն Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ. Նաւակատիր.
26 13 † Կիր. ՎերԱֆոՌիՌԻՄՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԵԱԾՆԻ.
27 14 † Բ2. Բ. օր Վերափոխման. Յիշ. մեռելոց.
28 15 Դ2. Դ. օր Վերափոխման. Յն Վերափոխումն Ս. Աստուածածնի. Լտ Օգոստինոսի եպիսկ. Կն.
29 16 Դ2 Դ. օր Վերափոխման. Լտ. Գլխատումն
30 17 Ե2. Ե. » » [Յովհ. Մկրտչին.
31 18 Ուր. Զ. » »

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ՝

- 1 19 Շր. Է. օր Վերափոխման.
2 20 † Կիր. Ը. օր »
3 21 Բ2. Թ. » » Յն Թաղէոսի առաքելոյն:

- 4 22 ԴՂ Որբոցն Յովակիմայ եւ Աննայի՝ ծնողաց
Ս. Աստուածածնի եւ Գանանցն Էւդաբերից՝
- 5 23 ԴՂ Պահր.
- 6 24 ԵՂ Ս. Երեմեայ մարգարէին.
- 7 25 Ուր. Պահր. [Աստուածածնի.
- 8 26 Շր. Ս. Առաքելոյն Թովմայի. Լտ. Ծնունդ Ս.
- 9 27 † Գիր Գ. զկնի Վերափոխման, Գիւտ Գօտլոյ
Ս. Աստուածածնի.
- 10 28 ԲՂ Սրբոց Ստեփանոսի Ունեցւոյն. Գոհա-
րինեայ, Ծամիտոսի, Տուլիկոսի եւ Ռասիկոսի.
- 11 29 ԴՂ. Սրբոց մարգարէիցն Եզեկիէլի, Եզրի եւ
Զաքարիայ՝ հօրն Յովնանու Մկրտչին. Տաճկ-
Սեփէր 29 (օր). Լրէից Թըշի եւ Տարեմուտ
5684 թուականին նոցա.
- 12 30 ԴՂ Պահր.
- 13 31 ԵՂ. Սրբոցն Յովնանու Կարապետին եւ Յորայ
արդարոյն, Յն. Գիւտ Գօտլոյ Ս. Աստուածածնի.
- 14 1 Ուր. Պահր. Յն. Սիմէոնի Սինակեցւոյն եւ
Եկեղեցական Տարեմուտ. Յն. Սեպտեմբեր.
Լտ. Խաչվերաց, Լրէից՝ ծով վասն սպանման
Դոթողեայ.
- 15 2 Շր. Սրբոցն առաքելոց Յակոբայ եւ Շմաւոնի.
- 16 3 † Գիր. Դ. զկնի Վերափոխ. Լտ. Եօթն ցաւոց
Ս. Գուսին.
- 17 4 ԲՂ Սրբոցն Անդրէի զօրավարին եւ բանակի
նորին եւ Գայինիկոսի եւ Դիոմեդեայ վկայիցն.
- 18 5 ԴՂ Սրբոյն Անդրիանոսի եւ կնոջն Անատոլայ.
- 19 6 ԴՂ Պահր. Յն. Միքայէլի Լրեշտակապետին.
Ի զիւզօրէս Տօն վասն արտորէից.

- 20 7 ԵՂ Սրբոց բահանայիցն Աբրահամու եւ Խորե-
նայ եւ անարծաթ բժշկացն Կոզմայի եւ Դա-
միանոսի, եւ Աստուածատրոյ վկային. Լրէից՝
Քիփուռ, տօն Քաւութեան, որ է Զօրաց Պա-
րամբ եւ է նոցա ծով մեծ.
- 21 8 † Ուր. Պահր. Ծնունդ Ս. Աստուածածնի ի
յԱննայէ. Եւս Յունաց. Լտ. Մատթէոսի Աւե-
տարանչին.
- 22 9 Շր. Նիկիոյ Ս. Ժողովոյն 318 հայրապետաց.
Յն. Յովակիմայ եւ Աննայի.
- 23 10 † Գիր. Ե. զկնի Վերափոխման, Բարեկենդան
Պահոց Ս. Խաչի.
- 24 11 ԲՂ. Ու. օր պահոց Խաչի. Աշնանամուտ եւ հա-
սարկած. Լիսի տին եւ զիշեր հաւասար.
Տճկ. Իրիալը հաթիֆի, որ է աշնանային ամիսը
եւ սկիզբն նուազութեան ջուրցն Նեղոսի. (Նիշ
միւլաթեֆ):
- 25 12 ԴՂ. Բ. օր պահոց Խաչի. Լրէից Սուրբ, տօն
Տաղաւարահարաց, որ է Դամբըլ պայրամբ, 9 օր.
- 26 13 ԴՂ. Գ. օր պահոց Խաչի.
- 27 14 ԵՂ Դ. օր պահոց Խաչի. Յն. Խաչվերաց եւ Պահր.
- 28 15 Ուր. Ե. օր պահոց Խաչի.
- 29 16 Շր. Տօն Եկեղեցւոյ ի նաւակատիւ Ս. Խաչին.
Նաւակատիր. Լտ. Միքայէլի Լրեշտակապետին.
- 30 17 † Գիր. ԽԱՉՎԵՐԱՅ, Լտ Տօն Ս. Գրիգորի Լու-
սաւորչին մերոյ եւ Լեռնիմոսի Հայրապետին.

- 1 18 Բշ. Բ. օր Խաչի, Յիշատակ Մեռելոց,
 2 19 Գշ. Տօն Եկեղեցւոյ, Լտ. Պահապան հրեշտակաց,
 3 20 Դշ. Տօն Եկեղեցւոյ,
 4 21 Եշ. Տօն Եկեղեցւոյ,
 5 22 Ուր Տօն Խաչի,
 6 23 Շք. Տօն Խաչի,
 7 24 † Գիր. Բ. Գիւրակէ զկնի Խաչի, Բարեկենդան
 Պահող Վարդգայ Ս Խաչի,
 8 25 Բշ. Սրբոցն Մամասայ, Փիլիկտիմոնի եւ Սի-
 մէոնի Սիւնակեցւոյն, Լտ. Գրիգորի կուսին,
 9 26 Գշ. Սրբոց կուսանացն Փեփրոնեայ եւ Մա-
 րիանեայ եւ վկայուելոյն Շուշանայ՝ զստեղ
 Մեծին Վարդանայ,
 10 27 Դշ. Պահր, Տճկ. Բկպիւշ Կվվի (30 օր),
 11 28 Եշ, Սրբոց հայրապետացն Բարադաւու, Ան-
 թիմոսի եւ Երանոսի,
 12 29 Ուր. Պահր,
 13 30 Շք. Սրբոցն Քէրզայ զօրավարին, Աղոկտոսի
 եւ Ռամանոսի երգեցողին, Յն. Տօն Ո. Գրիգորի
 Լուսաւորչին մերոյ, Լտ. Եղուարդայ Թագաւո-
 րին, Տճկ Դուշ կէլիմի Քուրբուանար:
 14 1 † Գիր. Գ. զկնի Խաչի, Տօն ՎԱՐԱՊԱՅ Ս ԽԱ-
 ՉԻ, Ա. կիւրակէ եօթն շաբաթուց, Յն. Հով-
 տեմբեր եւ տօն Անանյայ առաքելոյն,
 15 2 Բշ. Սրբոցն Դաւթի Դրեմեցւոյն եւ վկայիցն Համ-
 բնոսի եւ Համբեուհոյ, Լտ. Թեքզայ կուսին,
 16 3 Դշ. Սրբոցն Եւստաքեոսի եւ կնոջն Թէոփիստ-
 եայ եւ երկուց որդոցն եւ կուսանաց Երմոնեայ
 17 4 Դշ. Պահր, (եւ նեկտարինայ),

- 18 5 Եշ. Սրբոց Իշխանացն Սահակայ եւ Համազաս-
 պայ, Լտ. Դուկասու Աւետարանչին,
 19 6 Ուր. Պահր, Թովմայի առաքելոյն,
 20 7 Շք. Սրբոց 72 աշակերտացն Քս ի,
 21 8 † Գիր. Դ. զկնի Խաչի, Բ Կիւրակէ եօթն շա-
 բաթուց, Տճկ. Մեփղիշը ԱԿԱԿԻ:
 22 9 Բշ. Սրբոցն Փոկասու հայրապետին եւ Երանոսի
 հետեւողին առաքելոց,
 23 10 Գ. Սրբոց կուսանացն Թեկղեայ, Վառվառեայ
 եւ Պեղագեայ,
 24 11 Դշ. Պահր, Լտ. Ռափայէլի հրեշտակապետին:
 25 12 Եշ. Սրբոցն Պանդալէոնի բժիշկին, Երմողեայ
 քահանային եւ Եպրաքսեայ կուսին,
 26 13 Ուր. Պահր,
 27 14 Շք. Սրբոց Թարգմանչաց վարդապետացն մե-
 րոց, Մեսրոպայ, Եղիշէի, Մովսէսի քերթողին,
 Դաւթի Անյաղթ փիլիսոփային, Գրիգորի Նա-
 րեկացւոյն եւ Ներսէսի Կլայեցւոյն,
 28 15 † Գիր. Ե. զկնի Խաչի, Երրորդ Կիւր. Եօթն
 շաբաթուց,
 29 26 Բշ. Սրբոցն Գրիգորիսի Աղուանից Կաթողիկոսին
 եւ սրբոց հարցն Թաթլոյ, Վարոսի, Թովմա-
 սու, Անտոնի եւ Գրօնիղեայ եւ եօթն խոտաճա-
 րակացն որք Յիննակնեան վանսն կատարեցան,
 30 17 Գշ. Սրբոց առաքելոցն Անանեայ, Մատաթ-
 եայ, Բառնաբաւ, Փիլիպպոսի, Յովհաննու,
 Շիղայի եւ Սիդուանոսի,
 31 18 Դշ. Պահր, Յն. Դուկասու Աւետարանչին,

- 1 19 Եւ Սրբոյն Դիոնեսիոսի Արիստագացւոյն եւ
առաքելոցն Տիմոթէոսի եւ Տիտոսի. Լտ. Տօն
Ամենայն Սրբոց,
2 20 Ուր. Պահր. Լտ. Յիշատակ համօրէն ննջեցելոց,
3 21 Շք. Սրբոց չորից Աւետարանչացն Մատթէոսի,
Մարկոսի, Դուկասու եւ Յովհաննու,
4 22 † Կիր. Զ. զկնի Խաչի, Չորրորդ կիւրակէ Եօթն
Շաբաթուց,
5 23 Բշ. Սրբոցն Դուկիանոսի հարկւրապետին եւ
Յովսեփայ Աստուածահօրն եւ Յովսեփայ Արեւ-
մաթացւոյն եւ բարեկամին Քրիստոսի Հազա-
րու եւ Քերց նորա Մարթայի եւ Մարիամու,
6 24 Քշ. Սրբոցն Թէոդիտոսի քահանային եւ Զենո-
նի զինաւորին եւ Մակարայ եւ Եւտրսեայ եւ
7 25 Դշ. Պահր. [Ռամելայ,
8 26 Եւ Սրբոց Խարիթեանց եւ վկայիցն Արտեմեայ
եւ Քրիստափորի եւ երկուց կանանցն Կայի-
նիկեայ եւ Ակիլինեայ, Տճկ. Գաւրմ Գաւրմ
9 27 Ուր. Պահր. [Փուրբուհար:
10 28 Շք. Սրբոց երկուստան վարդապետացն Ռե-
թէոսի, Դիոնեսիոսի, Սեղբեստրոսի, Աթանասի,
Կիւրղի Երուսաղէմացւոյն, Եփրեմի Խուրին Ա-
ստուղոյ, Բարսղի Գեսարացւոյն, Քրիզոստի Նիւ-
սացւոյն, Քրիզոստի Աստուածաբանին, Եպի-
փանու Գիպրացւոյն, Յովհաննու Ոսկերքեանին

- եւ Կիւրղի Աղեքսանդրացւոյն, Տճկ. Բեպիւլ Ա,
Խր (30,
11 29 † Կիր. Է. զկնի Խաչի. ԳիհՏ ԽԱԶ, Հինգերորդ
կիւրակէ Եօթն շաբաթուց,
12 30 Բշ. Սրբոցն Անաստասայ քահանային եւ Վա-
րոսի եւ Քէոդորիդեայ,
13 31 Գշ. Սրբոց Հիպերիքեանց որք ի Սամուսատ
կատարեցան եւ Սեւերիանոսի Սեբաստացւոյն
եւ Բարսիլայ ծերոյն եւ 84 աշակերտաց նորէն,
14 1 Դշ. Պահր, Յն. Նոյեմբեր եւ տօն Կոզմայի եւ
5 2 Եւ. Ս. Յովհ. Ոսկերքեանին. [Դամիանոսի,
16 3 Ուր. Պահր,
17 4 Շք. Ամենայն Սրբոց, հնոց եւ նորոց, յայտից
եւ աշայտից. [Շաբաթուց,
18 5 † Կիր. Ը. զկնի Խաչի. Վեցերորդ կիր. Եօթն
19 6 Բշ. Սրբոյն Ստեփանոսի Հուլիան Հայրապոյն,
20 7 Գշ. Սրբոց Ակիփսիմեայ Եպիսկոպին եւ Յովսե-
փայ քահանային եւ Պրատոնի վկային,
21 8 Դշ. Պահր, Յն. Միրայէլի Հրեշտակապետին.
Լտ. Ընծալում Յ. Աստուածածնի,
22 9 Եւ. Սրբոց Հայրապետացն Մետրոփանոսի, Ա-
23 10 Ուր. Պահր. [ղեքսանդրոսի,
24 11 Շք. Սրբոց հրեշտակապետացն Գաբրիէլի եւ
Միրայէլի եւ աւենան երկնային զօրաց,
25 12 † Կիր. Թ. զկնի Խաչի, Եօթներորդ կիւրակէ
Եօթն Շաբաթուց, Լտ Կատարինեայ կուսին.

- 21 8 Ուր. Պահր.
22 9 † Շր. Յղութիւն Ս. Աստուածամանի ի յԱննայէ, Բւս՝ Յունաց, Ձմեռնամուտ եւ Արեւադարձ Այծեղջեր. ցերեկն սկսանի երկարիլ եւ գիշերն կտրճանալ. ՏՃկ. Ինգլապը շիթկվի կամ էվ-վէր արպայիւն, որ է սկիզբն 40 աւուրց առաջնոյ մասին ձմեռան, Գարազը, Ձեմհէրի, Կիւն ցեօնիւմիւ փութումասը:
23 10 † Կիր. Գ. Յիսնակաց, Բարեկենդան պահոց Ս. Յակոբայ.
24 11 Բշ. Պահր. Սրբոց Մինասայ, Երմոգինեայ, Գրարոսի եւ կամաւոր աղրատաց Յովհաննու եւ Ալեքսիանոսի.
25 12 Գշ. Պահր. Սրբոց Կուռնելիոսի հայրապետին եւ Շմաւոնի ազգականին Գրիստոսի եւ Պողիկարպոսի հայրապետին, Լտ. Ծնունդ Քրիստոսի.
26 13 Դշ. Պահր.
27 14 Եշ. Պահր. Սրբոց Եւստրատիոսի, Օգսենտիոսի, Եւգինէոսի Ուրբետէսի, Մարդարիոսի, Լտ. Ստեփանոսի նախավկային.
28 15 Ուր. Պահր.
29 16 Շր. Ս. Յակոբայ Մծընայ հայրապետին, Մարութի Ծգնաւորին եւ Մեփիստոսի եպիսկոպին. Լտ. Մանկանցն Բեթղեհէմի.
30 17 † Կիր. Դ. Յիսնակաց. Յն. Դանիէլի մարգին.
31 18 Բշ. Սրբոց հայրապետացն Իգնատիոսի եւ Աղղէի եւ Մարութայի եպիսկոպին. Լտ. Սեղբեստոսի Հռովմայ հայրապետին.

1923 Յունաց տարւոյն մնացորդ 13 օրեր եւ լատինական 1924ի Յունուարի 13 օրեր.

- 1 19 Գշ. Սրբոցն Թէոփոմակայ եպիսկոպին եւ Թէոփոմայ վկային. Լտ. Տօն Անուանակոչութ. Տեառն.
2 20 Դշ. Պահր.
3 21 Եշ. Սրբոց Կուսանացն Ինդոսի եւ Դոմնայի եւ
4 22 Ուր. Պահր. [Գղերիկոսի քնյ ին.
5 23 Շր. Սրբոցն Դաւթի մարգարէին եւ Յակոբայ առաքելոյն.
6 24 † Կիր. Ե. Յիսն. Յն. Ճրագալոյց Ծննդեան. Լտ. Յայտնութիւն Տեառն.
7 25 Բշ. Սրբոյն Ստեփանոսի նախասարկաւագին եւ առաջին մարտիրոսին. Յն. ԾնՈՒՆԴ ՏԵԱՒՆ ՄԵՐՈՅ, ՏՃկ. Ճեմազիւ Ալիք (29 օր).
8 26 Գշ. Սրբոց առաքելոցն Պետրոսի եւ Պողոսի. Յն. Բ օր Ծննդեան.
9 27 Դշ. Պահր. Յն. Գ. օր Ծննդեան եւ Ստեփանոսի նախավկային.
10 28 Եշ. Սրբոց Որդոց Որոտման Յակոբայ առաքելոյն եւ Յովհաննու Աւետարանչին. Բարեկենդան պահոց Ծննդեան.
11 29 Ուր. Պահր.
12 30 Շր. Սրբոյն Բարսի հայրապետին, Եղբօրն Գրիգորի Նիսացւոյն, Սեղբեստոսի Հռովմայ հայրապետին եւ Աբրայ Եփրեմի Խուրին Ասոր.
13 31 † Կիր. Զ. Յիսնակաց. [ւոյ.

Տ. Տ. ԳԵՈՐԳ ՍՐԲԱԶԱՆ

ՎԵՃ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ
(ԿԷՍ ԴԱՐ ԱՌԱՋ)

Հ. Հ. ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ա. ՄԵԱՍՆԻԿԵԱՆ, Հանրապետութեան նա-
խագահ.

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆԱՆ, Ներքին գործոց.

ԱՍՔԱՆԱԶ ՄՌԱԻՆԱՆ, Արտաքին գործոց.

ՍԱՐԳԻՍ ՍՐԱԳԻՈՆԵԱՆ (Լուկաշին). Ժողովրդա-
կան տնտեսութեան.

ԻՎԱՆԵԱՆ, Պարենաւորման.

ՏԷՐ-ՂԱԶԱՐԵԱՆ, Ընկերային ապահովութեան.

ԱԼ. ՇԱՀՎԷՐՏԵԱՆ, Բանւոր-գիւղացիական եւ
դատական.

ՍՄԱՏ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ, Թղթատարական եւ հե-
ռագրական.

ԱՐՇԱԿ ԽԱՋԵԱՆ, Աշխատանքի.

ԼԱԶԱՐԷՅ, Հանր. առողջութեան.

ՊՕՂՈՍ ՄԱԿԻՆՑԵԱՆ, Լուսաւորութեան.

ԳԻՆԿԻՆ, Ելեւմտական

ԱՄԻՐԻԱՆԵԱՆ, Զեկայի նախագահ.

ՀՈԳԵՒՈՐ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆ

Տ. Տ. ԳԵՈՐԳ Ս. Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց,
Գահակալ Արարատեան համազգային նախամեծաք Ա-
թոռայ Ս. Էջմիածնի:

Տ. Տ. ՍԱՀԱԿ Ս. Կաթողիկոս Տանն Կիլիկիոյ:

Տ. Տ. ԵՂԻՇԷ Ս. Արքեպիսկոպոս Դուբեան, Պատ-
րիարք Ս. Երուսաղէմի:

Տ. Տ. ԶԱԻԷՆ Ս. Արքեպիսկ. Տ. Եզիսյեան,
Պատրիարք Կ. Պոլսոյ:

ԱԶԳ. ՊԱՏՐԻԱՐԲԱՐԱՆ ԳՈՒՄ - ԳԱԲՈՒ

ՀԻՌ.Ս.ԶԱԵՆ 1828

Նոյնպէս, Բերա, Պրուսա փողոց

ՊԱՇՏՕՆԵՐԻԹԻՒՆ

Տ. Սմբատ Ե. Վրդ. Գազազեան, Պատրիարքա-
կան փոխանորդ:

Տ. Տրդատ Աւագ քահնայ. Պոյաճեան, ամուսնա-
կան արձանագրութեանց քարտուղար:

Տ. Արամ քահնայ. Պատմաճեան, Դատ. Խորհրդայ
քարտուղար:

Յակոբ Համամճեան, Ազգ. գործակատար:

Առաքել Զաքրեան, Բ. գործակատար:

Միհրան Զուլաճեան, Դիւանապետ:

Արշակիր Սօլաքեան, Տնտես. Խորհրդայ քա-
տուղար:

Արշակ Վարդանեան, օգնական քարտուղար:

Տիգրան Նշասթաճեան, հասոյթից տեսուչ:

Յակոբ Վարժապետեան, փոխանորդարանի քա-
տուղար:

Արմենակ Թէլլալեան, Արձանագրութեանց տե-
սուչ:

Գեղամ Քօչուհեան, համարակալ:

Արամ Շիրինեան, արկղակալ:

Երամ Սրապեան, գրագիր:

Պողոս Տէր Պօղոսեան, օգն. գրագիր:

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Տ. Յովհ. Արքեպիսկ. Արշարունի, Ա. Ատենապետ

Տ. Մեսրոպ Իսկի. Նարայեան

Տ. Դէորդ Ե. Վ. Արսլանեան, Բ. Ատենապետ

Տ. Վահան Քահնայ. Խոյեան

Տ. Բաբէրդ քահնայ. Թագլճեան, Ա. Ատենապետ

Տ. Խորէն Աւագ Քահնայ. Յարութիւնեան

Տ. Աբէլ Քահնայ. Երէցեան

Տ. Արիստակէս ԲՆՆՅ. Հիսարլեան
 Տ. Մեսրոպ ԲՆՆՅ. Տէր Մեսրոպեան
 Տ. Զարմայր ԲՆՆՅ. Կեօղիւրեան, Բ. Ատննաղպիր
 Տ. Արիստակէս Աւագ ԲՆՆՅ. Վարժապետեան

ԴԱՂԱԲԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Արամ ձիւմպիւշեան Բ Ասենաղպիր
 Արամ Ֆրնտըքիւեան
 Աւետիս Թէրզիպաշեան
 Լեւոն Թոփալեան
 Հայկ Խօճոսարեան
 Մատթէոս Նալպանդեան
 Յարութիւն Կէզէնեան
 Յարութիւն Մոստիշեան Ա. Ասենապետ
 Յովհաննէս Ամատունի Ա Ասենաղպիր
 Պետրոս Խօրասանճեան
 Սեդրակ Բաքեան
 Ստեփան Կուրտիկեան Բ. Ասենապետ
 Վրթանէս Մարտիկեան
 Տիրան Կիւմիւշկէրեան

Ընթացում 1922 Փետր.

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Բրոֆ. Աբրահամ Տէր Յակոբեան Ասենապետ
 Կարապետ Բիւրճեան Ասենաղպիր

Դասաւոր Թիւ յսիւզեան
 Յակոբ Անտունեան
 Բրոֆ. Ա. Խաչատուրեան
 Յակոբ Թօփճեան
 Արամ Նիկողոսեան

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Ստեփան Արապեան
 Թորոս Իսրայէլեան
 Միհրան Դարագաշ
 Արշակ Սեղբոսեան
 Լուսիկ Դուլումճեան

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Տ. Վարդան Աւագ ԲՆՆՅ. Դերձակեան
 Տ. Հովնաթ ԲՆՆՅ. Արապաճեան
 Տ. Աբրահամ Կ. Էպիսկոպոս
 Տ. Յակոբ Կ. Բէրեալեան
 Տիր. Արթիւր Մաղաքեան
 Կ. Թովմաս Տէր Սահակեան
 Կ. Տոքթ. Կ. Մուրադեան
 Կ. Յակոբ Ալթըփաթեան

ՈՒՍՈՒՑԶԱՅ ՕԳՆ. ՍՆՏՈՒԿԻ ՀՈԳԲՐԶ. ԹԻՒՆ

Յակոբ Նիկողոսեան
 Յարութիւն Հաղարապետեան
 Տոքթ. Բարսեղ Տիւնեան
 Սարգիս Մանուկեան

ՎԱՆՈՐԷՒՅ ԽՈՐՀՈՒՐԴ (ԶԿԱՅ)

ԵԼԵԻՄՏԻՑ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Սարգիս Գալուսեան

Յարութիւն Համբարեան

Արտաշէս Զամեան

ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՆԱՄԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ (ՄԻԱՅԵԱԼ

ՆԵՐՍԷՍ ՕՏԱՆԵԱՆ

Խաչիկ Սվաճեան

Խորէն Ճամճեան

Հրանդ Կերեւամեան

Լեւոն Բանիկեան

Կարապետ Էսմէրեան

Տիգրան Յակոբեան

Յակոբ Դուրեան

Սարգիս Պէճեկեան

ԿՏԱԿԱՅ ՀՈԴԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Տ. Սմբատ Ե. Վ. Գաղաղեան

Աննապի

Տ. Սարգիս Ե. Վ. Տ. Սարգսեան

Տ. Յակոբ Ա. Քհնյ. Տէլէճեկեան

Տիար Մովսէս Եսլողճեան

Վարդան Ագիւլեան, Ատենադպիր

Միհրդատ Համբարձումեան

Ղազարոս Պէճաղեան

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ԽՆԱՄԱՏԱԼՈՒԹԻՒՆ

Վահան Թէքեան

Աթաբէկ Սարաֆեան

Ստեփան Թէլիեան

Միքայէլ Աբիսողոսով

Ղազարոս Պէճաղեան

Ս. ՓՐԿՁԵԱՆ ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ

ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ԳՐԱՆԵՆԵԱԿ ԶԱՄԱՐՆԵՐԱՐ ՄԵԾ ՆՈՐ ԽԱՆ

Հեռագրով 796

Տիար Աւետիս Կիւլպէնկեան

Միհրան ՕՏԱՆԵԱՆ

Դաւիթ Խնճիճեան

Ղազարոս Պէճաղեան

Տոթ. Վահր. Թորգոմեան

Արտ. Էնֆիլէճեան

Վահան Տէր Յակոբեան

Գրիս Ֆէնէրճեան

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉ

Վեդրոն Բերա, Ս. Երրորդութեան Ակեղեցի

Հեռաձայն, Բերա 2216

ՄԱՅՐ ԴԻՒԱՆ.

Տոգթ. Վ. Թորգոմեան	Ա. Ասեմապեօ
Տիկին Ա. Նիկողոսեան	Բ. »
Պ. Չ. Գօշուհեան	Ա. Ասեմաղայիր
Օր. Վ. Չուհաճեան	Բ. »

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Տիկին Մ. Սթամպուլեան

Պ. Ս. Գարաեան

Պ. Լ. Թօփալեան

Պ. Գ. Ինճիճեան

Տիկին Ա. Գիւմիւշկերտան

Պ. Յ. Էջըեան

Տոգթ. Սալքի

Տոգթ. Ա. Բարսեղեան

Տոգթ. Կ. Նաղուպ

Պ. Չ. Փափաղեան

Բրոք. Աղաճանեան

Պ. Լ. Ներսէսեան

Պ. Ն. Նոթատունկեան

Տոգթ. Միսքեան

Տիկին Տոգթ. Չարֆեան

ՀԱԿԱԿՇՈՂ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԻ

Պ. Յ. Պապեան

Պ. Լ. Սաաթճեան

Պ. Գ. Չարդարեան

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ ՅՈՒՅԱԿԸ

1922

1. Ամենապատիւ Տ. եղիշէ Ս. Արքեպ. Դուռեան, Պատրիարք:

2. Տրդատ Եպիսկ. Պապեան, Բիւս:

3. Եղիշէ Չիլինկերեան:

4. Մկրտիչ Եպիսկ. Աղաւնուհի, Պատր. Փոխ. և անդամ Տն. ժողովոյ:

5. Մեսրոպ Ծ. Վրդ. Նշանեան, Լուսարարապետ, անդամ Տնօրէն ժողովոյ, Տեսուչ Վարժարանաց, Տպարանի և գրչագրաց, Մատենադարանի:

6. Մատթէոս Վրդ. Գայրճեան, անդամ Տնօրէն ժողովոյ, Տեսուչ Ս. Հրեշտակապետաց Վանքին և Վարիչ Եկեմեղ:

7. Իգնատիոս Վրդ. Փափաղեան, անդամ Տնօրէն ժողովոյ:

8. Աթանաս Վրդ. Արսլանեան, Ժամօրհնող.
9. Յարութիւն > Պարոնեան, անդամ Տնօրէն
Ժողովոյ:
10. Համազասպ > Ղազարեան, Գրապետ:
11. Եփրեմ > Պէզիրճեան:
12. Սարգիս > Աճէմեան, Առաջ. փոխ. Սվդ.
13. Ղուկաս > Յովնանէսեան, Տեսուչ Ռէմ-
լէի վանքին:
14. Սիմէոն > Թեւեռն, անդամ Տնօրէն Ժո-
ղովոյ և Տեսուչ կալուածոց:
15. Վրթանէս Վրդ. Գրասպետան, Գանձապետ և
Ատենապետ Միաբ. Ընդհ. Ժողովոյ:
16. Վարդան Վրդ. Գրասպետեան, Նրէզնօ:
17. Սահակ Ե. Վրդ. Աստուածատուրեան, Գա-
ւազանակիր Ս. Պատրիարքի:
18. Գէորգ Վրդ. ձանսըզեան, Տեսուչ Եաֆայի
վանքին:
19. Գրիգոր Վրդ. Յովնանէսեան:
20. Սմբատ Ե. Վրդ. Գաղազեան, Պատր. Փոխ.
- Կ. Պոստոյ:
21. Խորէն Վրդ. Փոստոյեան, Ժամասաց և հիւ-
րընկալ:
22. Մուշեղ Վրդ. Ոսկերիչեան, Աւագ Թարգման:
23. Աշոտ > Սարգիսեան, Տեսուչ Ս. Յա-
րութեան:
24. Անդրէաս > Լոքմաճեան, Խոստովանահայր:

25. Ներսէս Վրդ. Թորոսեան:
26. Յակօբ > Թաշճեան, Տեսուչ Ս. Աստուա-
ծածնի և Ս. փրկչի:
27. Ներսէս > Տօլապճեան, Տեսուչ Կառդիկէի
վանքին և Առաջնորդ Անտիօքի:
28. Սուրէն Վրդ. Բէմհաճեան, Տեսուչ Պերուքի
վանքին:
29. Արսէն Վրդ. Յովսէփեան, լուսարար Ս. Յա-
րութեան:
30. Զաւէն > Վարժեան, Տեսուչ Ս. Եննդեան
ի Բեթղեհէմ և Ատենադպիր Միաբ. Ընդհ. Ժողովոյ:
31. Վահան Վրդ. Գեորգեան, Տեսուչ Դամասկոսի
վանքին:
32. Յովնանէս Աբեղայ Ասատուրեան,
33. Տրդատ > Պէրպէրեան, մոտակար:
34. Գաբրիէլ > Մալխասեան,
35. Ատոմ > Առաքելեան,
36. Արամ Սարկաւազ Գալֆայեան, Ուսուցիչ:
37. Տիգրան > Խորայէլեան, Ուսուցիչ և
Դարձուղար Անգղիերէնի:
38. Յովնանէս Սարկ. Գարակէօզեան, Դամասկոս,
Ուրարակիւրներ 5
Ժառանգաւոր օաներ 28
Աշխատաւոր եղբայրներ 45
Մայրապետներ 15

Պատրիարքարանի դիւաններու, վարժարաննե-
րու և մասնաւոր վանքերու մէջ կը պաշտօնավարեն
նաև 20 Թշակաւոր քարտուղարներ, ուսուցիչներ և
քարապաններ:

ՀՈՌՈՎՄԷԱԿԱՆ ՀԱՅԵՐ

Աւաճելական այցելու եւ Ընդհ. Փոխանորդ եւ
Տեղապահ Հայ Կարօղիկէ Պատրիարքարան
ԱՐՀԻ ԳԵՐ. ՅՈՎՀ. ԵՊԻՍԿ. ՆԱԶԼԵԱՆ.

Տխոյրսաւոր Տրապիզոնի

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԴԻՒԱՆ

Անտոն Ծ. Վ. Իսկէնտէրեան Դիւանապետ եւ գործակաւոր առ Բ. Դրան:

Յովս. Գեր. Միւթէվէլեան Բարուդա
Յակօբ Վ. Կիրակոսեան Դիւանապետ համարակա
Գրիգոր Վ. Ինճէեան Անճակակա Բարուդա
Յովհ. Ծ. Վ. Թումայեան Ընդհ. մասակաւոր

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Արհի. փոխանորդ Գեր.	Նախագահ
Գեր. Դէորդ Գերայեւ. Թէգլաշեան	Անդամ
Գեր. Յովհ. Ծ. Վ. Արիկեան	>
Գեր. Հայր եղիա Ծ. Վ. Քիւճեան	>
Գեր. Յովս. Ծ. Վ. Ճամճեան	>
Գեր. Պօղոս Վ. Դամպուրեան	>
Գեր. Կարապետ Վ. Պատուհասեան	>

ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Արհի. փոխանորդ Գերայայեւ.	Նախագահ
Գեր. Դէորդ Գերայեւ. Թէգլաշեան Անդամ	
> Կղէմէս Վ. Աստուրեան	>
> Ռափայէլ Վ. Էջմէճեան	>
> Պետրոս Վ. Քէտիճեան	>

ՄԱՏԱԿԱՐԱՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Արհի. փոխանորդ Գերայայեւ.	Նախագահ
Արհի. Յովս. Արքեպս. Ռօջօսեան	Անդամ
Գեր. Յովս. Ծ. Վ. Արիկեան	>
Գեր. Անտոն Ծ. Վ. Իսկէնտէրեան	>
Գեր. Պետրոս Վ. Քէտիճեան	>

ԱՐԱՐՈՂԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Արհի. փոխանորդ Գերայայեւ.	Նախագահ
Վեր. Հայր Վարդան Վ. Հացունի	Անդամ
Գեր. Ալեքսիանոս Վ. Սիրունեան	>
Վեր. Հայր Վրթանէս Վ. Բունկոս	>
Գեր. Յովհ. Վ. Սարուխանեան	>

ՊԱՏԱՐԱԳԱՏ ՅԱՆԶՆԱԺՈՂՈՎ

Արհի. փոխանորդ Գերայայեւ.	Նախագահ
Գեր. Յովհ. Ծ. Վ. Թումայեան	Անդամ

Դեր. Ռափ. Վ. Էջմեջճան Անդամ
Դեր. Պողոս Վ. Մկրտիչեան
Դեր. Յովհ. Վ. Սարգսիսեան

ՄԵՇԱԽՈՐԲ ԸՆԴՈՒՆՈՒԹԵԱՆՑ

1. Մխիթարեանց վիեննայ. վեր. Հայր Բերդմէշ Վ. Յոնանեան,
2. Մխիթարեանց վիեննայ. վեր. Հայր Դանիէլ Վ. Ստեփանեան,
3. Անտոնեան Միաբանութ. վեր. Հայր Եղիա Ե. Վ. Բիշեան,

ՄԵՇԱԽՈՐԲ ԵՒ ԺՈՂՈՎՐԴԱՊԵՏՔ

1. Ս. Աստուածածին Աթոռանիստ եկեղեցի, Մեծ-ժողովրդ. Դեր. Պողոս Վ. Գամպուրեան,
2. Յիսուս Փրկիչ Մայր եկեղեցի, Ղալաթիա, Մեծ-ժողովրդ. Դեր. Ռափայել Վ. Էջմեջճեան,
3. Ս. Յովհաննէս Ոսկեբերան, Մեծ-ժողովրդ. Յովհ. Ե. Վ. Ճամճեան,
4. Ամենասուրբ Երրորդութիւն, Մեծ-ժողովրդ. Դեր. Անտոն Վ. Մէրճիմէկեան,
5. Անարատ Յղութիւն ի Բանկալթի, Ժողովրդապետ վեր. Հայր Յուսիկ Վ. Կոստանեան,

6. Սբ. Յակոբ Անկեանացի Մատրնապետ Դեր. Յակոբ Ե. Վ. Մազարեան,
7. Ս. Դրիգ. Լուսավորիչ Յօրթաքէյ, Մեծ.-ժողովրդապետ վեր. Հայր Սահակ Վ. Սրապեան,
8. Վերափոխման Սրբայն Գուսին ի Մեծ Կղզի, Մեծ-ժողովրդ. Դեր. Մկրտիչ Վ. Գաղէղեան,
9. Անարատ Յղութիւն ի Սամաթիա, Մեծ.-ժողովրդ. Դեր. Կղէմէս Վ. Աստուրեան,
10. Սբ. Յովսէփ ի Դանտիլի, Մեծ.-ժողովրդապետ. Դեր. Յովհ. Ե. Վ. Աբիկեան,
11. Ս. Յովհ. Մկրտիչ ի Ենեքէյ, Մեծ-ժողովրդ. Դեր. Պողոս Վ. Մկրտիչեան,
12. Ս. Անտոն Պատուացի ի Թարապիա. Դեր. Պողոս Վ. Մկրտիչեան,
13. Պողոս Պետրոս Առաքելայ ի Պէյիւլ-Տէրէ. Դեր. Կղէմէս Վ. Մանուէլեան,
14. Ս. Լեւոն Քահարապետ ի Դատրքէյ. Դեր. Անտոն Ե. Վ. Իսկէնտերեան,

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ, ԽՈՐՀՈՒՐԴԻ

ԲՈՂ. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐ

Ազգապետ Փրոֆ. Զենոբ Ա. Ղեզճեան
Վեր. Սթամպոլեան Կարապետ Անդամ
Տօթթ. Նազգաշեան Աւետիս

ԵԼԵԻՄՏԱԿԱՆ ԿԵԴՐ. ՅԱՆՉՆԱԺՈՂՈՎԻ
ԲՈՂ. ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ

Տիար Տալէրեան Յակոբ
ՊԱՇՏՈՆԵՌԻԹԻՆ ԱԶԳԱՊԵՏԱՐԱՆԻ

Տիար Կէօղիւպէօյիւքեան Առաքել Գործակատար
Տիար Դաւուսեան Գրեգոր Ընդհ. Բարոտուղար

ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բիւթանական Միութիւն Կիլիկեան Միութիւն
Կեղրոնական Խարբերող

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅԻՑ

ԱԻԵՏ. ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

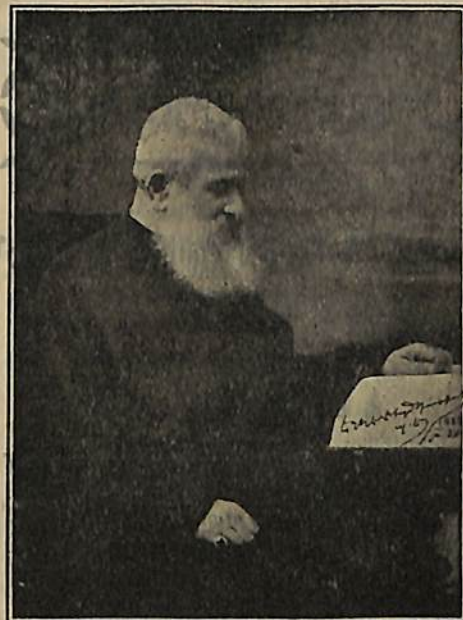
ԳՈՐԾԱԴԻՐ ԺՈՂՈՎ

Վեր. ձէճիգեան Յովսէփ (Ատննապետ)
Փրոֆ. ԲասուՆԻ Եղիա (Ատննաղպիւր)
Տիար Մարտիկեան Երուանդ (Դանժապետ)

Վեր. Սթամպոլեան Կարապետ
Փրոֆ. Լեւոնեան Լուսին

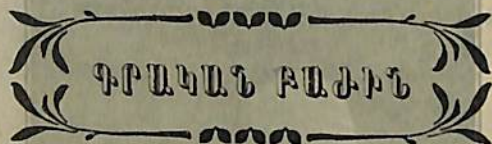
ձէճիգեան Միհրան
Ղեզճեան Զենոբ

Տիար Սվաճեան Յակոբ

Տ. Տ. ԵՂԻՇԷ Ս. ԱՐԲ. ԴՈՒՐԵԱՆ

ՊԱՅՐԻԱՐԻ Ս. ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ

ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ ՅԻՄՈՒՍ ՄԱՆՈՒԿԻ ԿԵԱՆՔԷՆ՝

10

Հ Ե Մ Ա Ն Ա Խ Ա Ղ

Մանուկն Յիսուս կը զուարճանար միայնակ՝
Խորը իր հօր խանութին,
Տախտակներով մանր ու նրբին
Շինելով հիւզ կամ տընակ:
Արուեստը չէր որ կը պակսէր
Անոր ճարտար մատներուն . . .
Այդ շինուածին մէն մի մասերն՝
Յարմարաւոր ու սիրուն՝

(*) Այս գրութեան 9 քերթուածները հրատարակուած են Հայաստանի Կադանդ-չէ-քին մէջ (1919) և Դրպանի Տարեցոյցներուն մէջ (1920, 1921) .

Կը գրաւէին զարմանքն իր հօր,
Որ՝ շատ անգամ գորովի
Արցունքն աչքին՝ կը հարցընէր խելովի,
Ո՞վ էր արդեօք Տըղուն վարպետն անսովոր .

Օր մըն ալ, ուր մեծ գերաններ Յովսէփ
Խանութն էր դիզած՝ իբր տատաղ շէնքի,
Խորհեցաւ Յիսուս խաղալ, ու հապճեպ
Անոնցմէ մէկը զըրած շեղակի
Միւսներուն վրայ՝

Կ'ուզէր որ աղտոր քարան մը խաղայ .

Տախտակին ծայրն էր նստած,

Ու կը ցանկար սրտին խորէն

Որ խաղակից մը գար իրեն,

Կամ հեծանը շարժէ՛ր յանկարծ .

Հեծանն ահա կը տատանի վե՛ր ու վա՛ր .

Մէկ կողմէն միւսը ճօճելով մեղմաբար .—

Հրեշտակ մ'էր եղած Մանկան խաղընկեր,

Ինչ սիրուն պատկեր .

Որդեակ, հաճո՛յ է խաղն այսպէս

Հետ հրեշտակի մը դէմ առ դէմ .

Թէ դու Յիսուսն օրինակես՝

Կեանքիդ խաղը չըլլար դժխեմ .

ԵՂԵՏԷ ԱՐՔԵՊԻՍԿ. ԴՈՒՐԵԱՆ

ԳԱՌԷ ԲՈՒՅՈՒՆՆԵՐԸ

Յիսուս մանուկը քովերնին՝
Խուժք մը տըղաք կը վարանին
Շարունակել իրենց սիրած խաղի ընդ երկար
Այն տեղւոյն մօտ, ուր հագիւ կար
Ծառ մը կամ թուփ, եւ հընար չէր
Գահուրտի գտնել յարմար դարաներ։
Նախորդ գիշեր տեղացող կաթիլներէն անծրելին
Գետինը թափ էր տակաւին
Տըղոց բոպիկ ոտքերն յաճախ կը խրէին
Լոյծ հողին մէջ, ու անհանգիստ՝ կը տխրէին...

Նոր խաղ մը, նոր բան մը պէտք էր,
եւ Յիսուս Մանուկն՝ իբր իրենց ընկեր՝
Խորհուրդ տըւաւ, լրմելով կաւն այդ կակուղ՝
Թռչուններ շինել, տատրակ կամ ճնճուղ։
Ինչ ուրախութիւն...

Ցելով ձեւացուած այդ թռչնիկներուն
Շաքեցիի երամն հոն պատի մը վրայ,
Ու հիացումով կը դիտեն հիմա՝
Թէ արեւէն ինչպէս յուշիկ կը ցոլային
Այդ զանգուածները տղմային,
Տըղաքներէն մէկը գոչեց այլայլումով,
«Մեր մէջէն ո՞վ

Գըրնայ շունչ մը տալ որ ասոնք թռչին»։—

«Ես», ըսաւ Յիսուս, անոր ականջին,
եւ երբ ծափեց թաթիկներովն իր լստեղծի՝
Բոլոր երամն առաւ յանկարծ թեւ ու թըռիչ...»

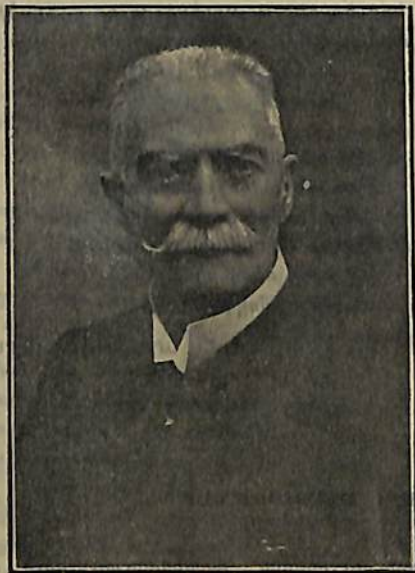
Ռդեակ, եթէ կցորդ ընտրես
Յիսուսն ամէն ըղձանքիդ,
Կրնաս փորձով տեսնել՝ ի՞նչպէս
Գետնը մը նորոգ ղեռափթիթ
Կը ծընի մէջը ըզմայլօրէն
Մարմնիդ հողէն ու կաւէն։

ԵՂԻՇԷ ԱՐՔԵՊԻՍԿ. ԴՈՒՐԵԱՆ

ՅԵՂԵՑԻԿ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

Բոլորուած տարին՝ խորտակուած սիւն մըն է
Պամանակի տաճարին մէջ,

Հ. Ղ. Մ. ԱԼԻՇԱՆ

Պ. ՄԻՆԱՍ ԶԵՐԱԶ

(ԻՐ ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՍԱՆԱԳԱՐԸ)

Մեծանուն գրագէտին եօթնամյա անցաւ լրացաւ անցեալ տարի Յուլիս 15ին, ծնած ըլլալով 1852 Յուլիս 3/15ին, Երկա՛ր Կեանք մեծ Հայրենասէրին եւ Ներհուն մատչեալներին:

ԱԶԳ. ԱՒԱՆԴԱՎԵՊԵՐԷՆ

ՍՈՒՐԲ ՍԱՐԳԻՍ

Սուրբ Սարգիս պատկերի մէջ կը ներկայացուի ձեռքը նիզակ մը, ձի հեծած իր Մարտիրոս որդւոյն հետ, Երբ Սուրբ Սարգիսի տօնը գայ, հարսնութեան քեկնածու աղջիկները կ'երգեն:

Ես այս գիշեր երազ տեսայ
Ելիր նայէ ո՞վ եկաւ՝
Երեք ծխաւոր եկաւ:

Սուրբ Սարգիս
Բռնէ գօտիս,
Զելլալ հոգիս...

Լուսնկայ
Լուս վեր ինկայ
Լուսինը բռնած ատենս
Ծովը ինկայ:

Մեր ազգային մօռցուելու մօտ աւանդութեանց համեմատ հինգ օր պահք բռնելու է Սուրբ Սարգիսի տօնին: Անոնք որ ծովապահութեամբ սրբօրած են, իրենց անկողինին գլխուն վել եւ թաշկինակի մը վրայ ալիւր կը ցանեն, վստահ ըլլալով որ եթէ իրենց

ախտը ընդունուի, անշուշտ ալիւրին վրայ Սուրբ Սարգսի ձիուն պայտին հետքը պիտի տեսնուի և ըստտուտոր ազդիկը յաջորդ տարուան Ուրբ Սարգսին պիտի պատկուի:

Գեռեւս աւանդութեան իրականութիւն տալու համար ընտանիքին խնամիներէն մէկը հոգ կը տանի ձիու մը պայտին հետքը ալիւրին վրայ տպաւորելու և իր մտադրած երիտասարդը ազդկանը հօրը առաջարկելու, որուն մերժումը անկարելի կ'ըլլայ և քարեգուշակ Սուրբ Սարգսի իր խոստմանը մէջ հաւատարիմ կը գտնուի:

Աւելի զարմանալին այն է որ նոյն Սուրբ Սարգսի պահի օրերուն Յունաց համար ուտիքի օրեր են, ինչ որ Պոլիսի հայ ռամիկը կը մեկնէ հետեւեալ պատմութեամբ:

Յունաց թագաւորը հիւսիսային ազգերու արշաւանքին դիմադրելու համար Հայոց թագաւորէն 400,000 հոգիի բանակ մը օգնութիւն խնդրեց, թագաւորը՝ փոխանակ 400,000 զօրքի, միայն 40 քաջեր խրկեց:

Յունաց թագաւորը չկրցաւ ծածկել իր յուսախաբութիւնը անոնց սահմանափակ թիւը տեսնելով, իսկ քաջերը պնդեցին առանձին ճակատ կազմել և հիւսիսային ազգերուն վրայ յարձակելով զանոնք բնաջինջ ըրին ու յաղթանակով Պոլիս վերադարձան: Կայսրը անոնց քաջութիւնը ստուգելով վախճաւ թէ մի գուցէ գահը իր ձեռքէն յափշտակեն, Ուստի

զգաւ զմտախոտար, քիմի 3 քա չգծ—
Հիտայար ամբ կծկ զիւր, զիւր զի յոսի
որոշեց զանոնք սուրի բերնէ անցընել, բայց ինչպէս կարելի էր նուաճել անպարտելի անոյեանները, եթէ ոչ հնարքով:

Իր խորհրդականներուն թելադրութեամբ ընտրեց քառասուն շուշանհասակ և գեղատեսիլ կոյսեր, որպէսզի իրենց սերունդի յաջորդութիւն մը ապահովէ վերջ այդ կտորիճները՝ քունին մէջ զանոնք խողխողեն:

Դառասուն կտորիճները յղն գեղութիւններուն հրապարին անտարբեր չմտացին, իսկ Հեզինէի ազդիկները ամէնքն ալ իրենց տրուած պատուէրին հնազանդելով հետզհետէ մորթեցին քաջերը: Բայց երբ կարգը եկաւ քառասուներորդին, որ զգաուն և բարի ազդիկ ունէր, սկսաւ լուր և արտասուել:

Արցունքի հեղեղին տակ Սուրբ Սարգսի այդ քաջերէն մէկը յանկարծ արթնացաւ:

— Ե՛հ, է այդ, ինչո՞ւ կուտաս, մանաւանդ ի՞նչ է ձեռքի դաշոյնդ, ո՞վ կ'սպառնայ քու կեանքիդ, ըսէ որ վրէժդ լուծեմա՛ս:

— Ո՛վ քաջ, պատասխանեց ազդիկը, ոչ մէկը կեանքիս կ'սպառնայ: Մինչդեռ ամէնքը դժբախտաբար քու կեանքիդ դէմ կը դուռաճանեն: Քու 39 ընկերներդ իրենց տարփութիւններուն թելին մէջ կայսեր հրամանով խողխողեցան: Ես չկրցայ հանդուրժել այս անգութ հրամանին, հիմա իմ և քու կեանքդ հաւասարապէս վտանգի մէջ են: »

— Եթէ այդ է վախդ, պատասխանեց Սուրբ Սարգիս, հոգդ մի ընե, իշիւր ինծի հետ պալատին քակը և անգամ մը որ ահիպարանոց ձիւ նստիմ, դու և ես կը թռինք կ'երթանք այս ապերախտ ժողովուրդէն հեռու Հայաստան, որ մարդկութեան դժբախտավայրն է և հոն երջանիկ կ'ըլլանք:

Աղջիկը կրկնել չտուաւ. հեծան նստոյք և կարգաւ անցնել փորձեցին Գոլոյ դռներէն. Ամենքն ալ կանխահոգ կարգադրութեամբ գոցուած էին. Երբոր հասան վերջին դռան առջին, Սուրբ Սարգիս աղաղակեց.

— Մի դուռ, քեզի կ'ըսեմ, ես հայոց քաջերէն Սուրբ Սարգիսն եմ, բացուէ՛, ապա թէ ոչ կ'երդնում, սուրս քեզի չի խնայեր. Հազիւ այս սպառնալից խօսքերը արտասանած էր, դուռը երկուքի ճեղքուեցաւ և Սուրբ Սարգիս իր առեւանգած կուսին հետ անցաւ Ասիոյ ծովեզերքը և Հայաստան հասաւ:

Եթէ այս պատմութեան տակաւին չհաւատարկուեցիր կան, թող հաճին անգամ մը իշխել ծովեզերք այն դռանը մօտ, որ Զարայար գարու կը կոչուի Սուրբ Սարգիսին ի յիշատակ:

Այդ պարիսպի դուրսը եզերքի բարակ աւազին վրայ թերահաւատները նոյնիսկ այսօր իրենց աչքովը կրնան տեսնել Սուրբ Սարգիսի ձիւն պայտի հետքերը:

Եւ եթէ կան ոմանք որ այս աւանդավէպով կը

հետաքրքրուին. Թող քրթան Զրնան գարու, հոն ուր որ շէնիսյէրի շերիմը այսինքն 39 հայ կտրիճներու գերեզմանը հաւատացեալներու հոգածութեան շնորհիւ նոյն իսկ այսօր ցփսիներով կը ծածկուի. Ահա այս է ժողովուրդին միամիտ համոզումը, որ դեռեւս ծագում առած ըլլայ սա պարագայէն որ Յոյները Սուրբ Սարգիսի պահին ուտիք կ'ընեն, ոմանք նոյն իսկ չափազանցելով կ'ըսեն թէ նախապաշարեալ խուժանը Յոյն մը բռներ և փոսին մէջ նետեր է Սուրբ Սարգիսի պահի միջոցին, քովը թողւով միայն պահի կերակուրներ. իսկ այն պահքը ուտելու համար իր կօշիկին կաշին կրծքէն է:

Ամէն պարագայի մէջ Սուրբ Սարգիս վրայ պատմուած աւանդավէպներուն սկիզբը շատ հին պէտք է ըլլայ, և հասնելու է կուպաշտական շրջանին, այն միջոցին ուր Գողթան երգիչները Արտաշէս Թագաւորը իր սև ձիուն վրայ հեծած անցնել կուտան դեպը, որպէս զի Ալանաց Թագաւորին Սաթեմիկ աղջիկը հափափէ:

Կուպաշտական ամէն սովորութիւններ այնքան արմատացած էին, որ քրիստոնէութիւնը Հայաստանի մէջ հաստատուելէն վերջը ստիպուեցաւ զանոնք նոյնացնել աւելի բարձր կրօնքի մը տուեալներուն հետ, որպէս զի հոգեւոր տուեալներու պատճառ չըլլայ:

Մ. Զերազի 1'Oaient Ineditէ քաղելով թրգմենց.
ՄԻԶՐԱՆ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

Տ. ՍՍԵՓԱՆՈՍ ԱՐԿԵՊԻՍԿ. ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ
(1879ԻՆ)

37 ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ ՊԱՏՐԻԱՐԺԱՐԱՆԻ ՄԷՋ

ՏԵՐ ՍՍԵՓԱՆՈՍ Ս. ԱՐԿԵՊՍ. ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՆԻԿՈՄԻԴԻՈՅ

Հովիւ քաջ զանձն իւր ղնէ ի վերայ ոչխարայ

Տարիներ են որ անցեր են, և թերեւս օրեր՝ որ դեռ կը մնան: Եւ ինչ է արդէն այս կեանքը՝ որուն ետեւէն կը վազենք, և հասնիլ կ'ուզենք և չենք հասնիր: Ոչ ուրիշ բան՝ բայց եթէ ճամբայ մը, որուն վրայ մարդկութիւնը կը քալէ անվերջ անդադար: Եւ հիւլէներու նման կ'անհետի անսպառ: հառնաւով ու մաշուով:

* *

1879ին ամրան մէջ էր որ օր մը Ներսէս Վարժապետեան կը կանչէր զիս, և ցոյց տալով Պատրիարքարանի իր սենեակին մէջ երկու կարգերու վրայ շարուած թիկնաթուղթերէն միոյն վրայ նստած եկեղեցական մը, կը յանձնարարէր զիւր մը գգել Ռուսիոյ Ղեկավար Պ. Նովիքովի, որպէս զի հաճի հրաման տալ ընդհ. Հիւպատոսարանին, վաւերացնելու անոր

անցագիրը էջմիածին ուղեւորելու և եպիսկոպոսական աստիճան ստանալու համար,

Այս գործողութիւնը անհրաժեշտ էր, վասն զի Ռուս կառավարութիւնը արգելած էր, և թալ չէր տար որ օտարահպատակ եկեղեցականներ մուտ գործեն Ռուսիա, և Հայոց համար՝ առանց վեհ. կաթողիկոսին հաճութեան ու հաւանութեան:

Եւ վարդապետը կը հետեւէր ինչ գրասենեակագիրը գրելու համար: Պարթև հասակով, սեւ մազերով, սև մօրուքով եկեղեցական մըն էր ան, և այդօրն էր օր ճանչցայ Տ. Ստեփանոս Ե. Վրդ. Յովսէփմեանը, Նուպար-Նահապարեանի Անդրանիկ Ժառանգաւորներէն՝ Ներսէսի ձեռնաստունն Ներսէսի Նիկոմիդիոյ Առաջնորդութեան օրի փոխանօրդն, և ապա՝ վիճակին Առաջնորդն՝ արպիտի ուղեւորէր էջմիածին:

Այս հանդիպումն ու ծանօթութիւնը շատ հաճելի եղաւ ինչ, և կարծեմ, Տ. Ստեփանոս վարդապետին համար ալ, և մեր յարաբերութիւնները հետզհետէ շատ մոտեմական եղան: Էջմիածինէ վերադառնալի Արարատէն քարի կտոր մը բերաւ ինչ նուէր, ինչպէս խնդրած էի, և քարի կտորը մինչև վերջը աչքին առջև մնաց գրասենեակին վրայ՝ ինչի համար իբրև չքնադ դարդ մը, եւ յիշատակը Տ. Ստեփանոս Սրբազանին, թէեւ օր չէր ըլլար որ չստիպուէի անոր համար ըսցադարձութիւն տալու այցելուներու, մինչեւ որ ինչի հետ ամենուն աչքն ալ վարժուեցաւ անոր:

Տ. Ստեփանոս Սրբազան շատ չէր երեւար Պոլսոյ մէջ, հազիւ մէկ երկու տարին անգամ մը, եւ այն ալ երբ վիճակին վերաբերեալ յարաբերական կարեւոր խնդիրներ ունենար կամ պատահէին, ինչպէս 1881—82ի Եւաք տներէ-Չալկարայի սողի օրերն, եւ տեղն է շնորհակալութեամբ յիշելու որ Հայոց Պատրիարքին մէկ գրոյն վրայ՝ Պ. Ժօրժ Զարիֆի 500 լիրա ոչ թէ կը դրկէր, այլ ինչ անձամբ Պատրիարքարան կը բերէր ու կը յանձնէր Սրբազանին ի նըպաստ սովորոց, Բուսէլիէն Պօշնաք գաղթականներու հայաբնակ գիւղերուն մէջ կամ մօտերը տեղափոխութիւնն կամ բնակակցութիւնն, եւ կամայ կամայ անոնց հողային յափշտակութիւններն՝ պաշտպանուած Սուլթան Համիտի օրով երկուքի պօշնաք սիլահնորներէն, ինչպէս որ մինչեւ ցարդ գրաւուած էր մասի Պալեան կարապետ Ամիրայի կողմէ Երուսաղէմի նուիրուած Եսայիի Ագարակի հողերուն մէկ կարեւոր մասը: Իսկ մասնակի խնդիրները ինչ կը կարգադրէր, կը վերջացնէր տեղւոյն վրայ, այնպէս որ իր նամակներու թուահամարը եթէ 1914ին 70000ը կ'անցնէր, ինչպէս կ'երեւին իր գրերուն գլուխը տըրուած թուանշաններէն յիսուն տարուան շրջանի մը մէջ հազիւ թէ հազար մը կարելի է գտնել Պատրիարքարանի անշիւններուն մէջ: Տ. Ստեփանոս Սրբազան անձայն անշուկ գործող մը եղած է, միշտ

այցելութեան մէջ իր թեմերը, տեղ մը դպրոց մը շինած է, տեղ մը եկեղեցի, տեղ մը բաղնիք, տեղ մը աղբիւր, ինչպէս որ տեղւոյն պայմաններն ու իր հօտին անդորրութիւնը կը պահանջեն: Բայց, ակնհայտ է որ 1915ի անցքերն ժողովրդեան մեծագոյն մասին հետ այս շինութիւններն ալ փնացուցած ու քարուքանդ ւերած են: Իսկ իր անձնուրութիւնն հանդէպ իր հօտին՝ իր հոգեւոր ծնողին նման, վեր է աւելցուցած, քանի որ ամէնուն ալ յայտնի է թէ երբ վիճակայիններն՝ իբր 70,000 Հայեր, կը տարագուէին, դէպ ի Տէր-Զօր, Տ. Ստեփանոս Սրբազան՝ իբրեւ նոր Մովսէս մը, ցուպը շեւքը, վերարկուն կունակը, հետեւած է անոր, եւ չէ բաժնուած իր հօտին քովէն, հակառակ անոր որ Աւետիք Նուագարիտ, Դեսպան Մարգրի Բալլապիւնիի դիմումին վրայ տեղական թուրք իշխանութիւններն արտօնած են որ ինք վերադառնայ իր տեղը, Բայց Տ. Ստեփանոս եպոս. պատասխանած է որ իւր ժողովուրդն ուր որ ըլլայ, ինքն ալ հոն է, եւ մերժած է իրեն համար եղած մասնաւոր թշուառութիւնը: Եւ այսպէս մինչեւ ցայսօր Արաբիայէն մինչեւ Թրակիա անբաժան կը հետեւի իր հօտին, ուր որ սեւ ճակատագիրն առաջնորդէ զայն:

Տ. Ստեփանոս Սրբազան կէս դարէ աւելի Հայ եկեղեցականի կեանք մը ունի, որ՝ մեր երանաշնորհ նախնեաց նման, միտ բարձր պահած է անոր փառքն

ու պատիւը, եւ հաւատարիմ իր ուխտին՝ անբաժան մնալով իրեն պսակուած Նիկոմիդիոյ վիճակէն:

Պատրիարքարանի արձանագրութիւններն ալ ցոյց կուտան որ ժամանակակից վիճակաւոր առաջնորդներուն մէջ անոր հարողատ մէկ տիպարն եղած է նաեւ Սեբաստիոյ Առաջնորդ Տ. Պետրոս Ս. Արքեպոս. Թահմիզեան՝ որ արեւդայութենէն մինչեւ Արքեպիսկոպոսութիւն եւ ցմահ անբաժան մնացած է իր վիճակէն, եւ արժանապէս հովուած իր հօտը, դիմագրուելով ժամանակակից արհուիրքներու եւ վերտանգներու 1894—96ի կոտորածի օրերուն, եւ անկէ վերջ միակը 800 է աւելի որբեր ամփոփած ու խնամարկած է Ս. Նշանի վանքին մէջ:

Սակայն, ակնհայտ է, որ հազար ակնհայտ, որ Ազգին արդի ճգնաժամի օրերուն հունձի բազումք են, եւ մշակի սակաւք:

Գ. ՀԱՅԿԵԱՆ

27 Յունիս 1922 Գրնալլ

Կ'արժէ յիշատակել այս առթիւ թէ Տ. Ստեփանոս Սրբազան տարւոյս ամրան ամփոփել օրերուն իբր երկու ամիսներ իր հօտին բարելաւութեան նըպաստելու եռանդով Պոլսոյ մէջ ամէն բարձր շրջանակներու դիմումներ կատարեց և յաջողեցաւ կարեւոր նպաստ ապահովել Թրակիոյ գոնուող իր ժողովրդեան: Բայց, աւանդ, որ ուղի մը տեղէն ալ տեղահան կ'ըլլայ կրկին Բիւթանական դժբախտ ժողովուրդն:

Ս. Գ.

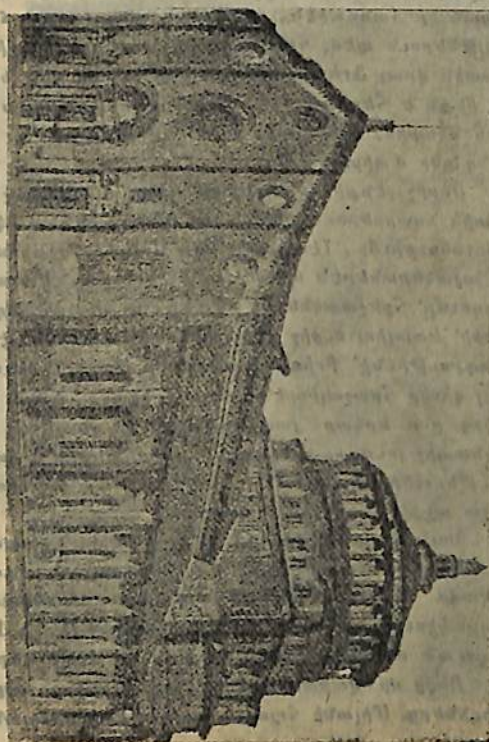
ՀԱՄԲՈՒ ՆՕԹԵՐ

Միլան՝ հիւսիսային իտալիոյ ամենէն հարուստ ու բազմամարդ քաղաքն է, որ իր մէջ կը կեդրոնացնէ ճարտարաբուհետի բոլոր ձիւղերը. հարթ մակերես-ւոյթի մը վրայ հաստատուած սոյն քաղաքը շատ գե-ղեցիկ տեսք մը ունի, ծառուղիներ, ընդարձակ փառներ, ճեմավայրեր, լայնահոտ ուղիներ, հասա-քակաց պարտէզներ՝ իտալացի մեծ մարդոց մեծադիր արձաններովը զարդարուած ու անուանուած. շէն-քեր հոյակապ, մէկզմէկէ փառայեղ, ճարտարապե-տական հրաշալիքներ, որոնք քաղաքին ամէն կողմը կը զարդարեն վայելչօրէն.

Միայն այսչափով չէ որ անուանի եղած է Միլան. ունի դարաւոր համալսարաններ, շքեղ թատրոններ, հինաւուրց եկեղեցիներ, թանգարաններ ու մանա-ւանդ մատենադարաններ զորոնք յիշատակել բաւու-կան չէ, պէտք է երթալ այցելել ու տեսնել իրենց մէջ գտնուած գլուխ-գործոցները.

Այո՛, պէտք է երթալ տեսնելու համար Սանրա Մարիա ձեյլէ կրացիի եկեղեցւոյն մէջ Լէօնարտո տա վինչիի՝ իտալիոյ մեծահռչակ մէկ զաւկին՝ նկարչի՝ արձանագործ, ճարտարապետ, ճարտարագէտ, բա-նաստեղծ, գրագէտ ու երաժիշտ, որ իր մէջ կ'ամ-

Սանրա Մարիա տէլէ կրացիի եկեղեցին

փոփէ գեղարուեստի բոլոր ճիւղերը, որոնք կը ցո-
լանան իր հանճարէն, արեւուն բոցանշոյլ ճառա-
գայթներուն պէս, հոն այդ հինաւուրջ շէնքին մէջ
պատին վրայ Զրէսո նկարած է ըմբռնաց մեծ նկարը,
եւ ինքն է հեղինակը ձօգօնա յաւիտենապէս տն-
մահ նկարին, որուն դէմքին վրայ միշտ կը փայլի
կենդանի ժպիտը:

Ուրիշ շէնքի մը՝ Պրէրայի հին ու մթնշաղ պա-
լատին նկարներու սրահը կը զարդարեն Ռաֆայէլի
Ամուսնութիւնը, Լէօնարտօ տո Վինչիի Քրիստոսը, եւ
իւր աշակերտներէն միոյն Լուինիի Սուրբ Կատարինէի
քաղուովը՝ հրեշտակներու ձեռքը. եւ մանաւանդ Պէլ-
լինիի՝ Խտալիոյ ուրիշ մէկ հանճարին անմահ մէկ ար-
տադրութիւնը՝ Քրիստոսի մարմինը Մայր Աստուածած-
նայ գիրկը հրաշալիօրէն հրաշալի նկարը, որուն առաջ
մաքդ ընդ երկար յափշտակուած կը մտայ, կը դիտէ
ակնապիշ լուռ ու անմուռնչ զմայլանքէ զմայլանք
կը թեւածի, կը վերանայ ու ակամայ կը հեռանայ
միշտ աչքերը հոն սեւեռած:

Նոյն պալատի մասնաւոր սրահներու դարաններ-
բուն մէջ պահուած կան մեծ խնամքով ու հոգածու-
թեամբ կալիլէօ Կալիլէի Խտալացի աստղաբաշին
Թորակցութիւնը, լատիներէն Աստուածաշունչ մը 1462ին
տպուած տպագրութեան դիւտէն 36 տարի վերջը:

Բայց մի՛ վարանիր շարունակելու քու այցելու-
թիւններդ Միլանի հրաշալէն քաղաքին զանազան ուր:

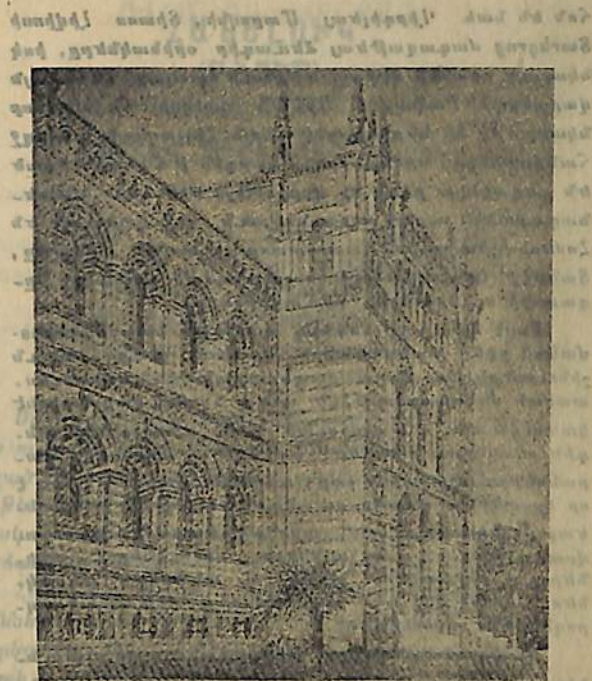
Գրերայի մէջ—Ռաֆայէլի «Ամուսնութիւն» նկարը

բավարեցը՝ ուր պահուած կան պնչափ անգին գաւ-
ձեր, ու քիչ մըն ալ յառաջացիր ու ինքզինքը կը

Պրերայի մէջ Պելլինիի
«Գրիստոսի Մարմինը Մայր Աստուածածնայ
գիրկը»

գտնես Ամբրոսիոսեան մատենադարանին առաջ, որուն
սրահներէն միայն մէջ կայ պահուած Լէօնարտօ տա-
վինչիի գրական երկոց հաւաքածոյին միակ օրինակը.

Բնապատմական Մուզէոն

հոն են նաև Վերգիլեայ Մարտինի, Տիտոս Լիվիոսի ճարեգրոց մագաղաթեայ ձեռագիրք օրինակները, իսկ նկարուց սրահին մէջ կը տեսնուի իտալացի մեծագոյն վարպետին՝ Բաֆայէի Արեմիի դպրոցի հուշակաւոր նկարը, որ կը ներկայացնէ հնոյն Հելլադայի ամբողջ հանձարները, որոնք իրենց կարգին ի հանդէս եկած են գեղակերտ բեմի մը վրայ: Այս սիւննայն մատենադարանին ուրոյն դարաններուն մէջ շարուած են Հոմերի իլիականին՝ հատակոտոր յունարէն բնագիրը, Տանթէի՝ երկնային կասակերգութեան մի օրինակը, Պըզատոնի ու Լիկիւրոնի ձեռագիրքները:

Բայց պէտք չէ մոռնալ այցելելու նաև Բնագրամական շքեղ Թանգարանին հոյակապ շէնքը, որուն շինուածքն իսկ ճարտարապետական ու գեղարուեստական մեծագործութիւն մըն է համակ մարմարեօրէն կառուցուած, ուր պահուած կան գիտութեան անգին ու անբաւ գանձեր, ամէնքն ալ ապակեայ դարաններու մէջ շար ի շար, դարերու կարգաւ: Հոն է որ կը տեսնես բրածոյ ու անդրժրհեղեղեան կենդանեաց ոսկերոտին, կամ անոնց հետքերը քարերու վրայ դրոշմուած, Թուրքներու, սոգոմաններու, ճծիներու և միջատներու անթիւ ու անհամար տեսակներ, որոնց մէջ կան հազարաւոր դարեր առաջ ապրողներուն ոսկորները:

Ու կը հեռանաս քու երկարատեւ այցելութիւններէդ մտածելով միշտ քաղաքակրթ ազգի մը մեծութեան վրայ:

1922 Սեպ. Օրթագիւղ

Ա. ՊԵՊԵՆԵԱՆ

ՀԱՆԵԼՈՒԿ

(ԱՆՏԻՊ)

ԱՆՄԱՀ ՔԵՐՐՈՂ

ՄԿՐՏԻՉ ՊԵՇԻԿՈՇԵԱՆԻ

Անձըս է նիհար, հասակըս երկար
Սուր ոտը միակ, աչք մ'ունիմ ծակ:
Եւ երբ բուսնի գլուխըս մազ մի,
Ի մէջ երկու զատ բաներու
Անցնիմ դառնամ իրար կապեմ
Եւ ես հոն չեմ:

Սոյն հանելուկը ճարեցոյցիս նուիրած է բանասէր ուսուցիչ Տիար Առաքել Պիպէռեան, որ յաջողած է գտնել զայն անմահ քերթողին ուսումնասիրութեան համար իր պրպտումներուն ատեն հայ-Հռոմ մէական տիկնոջ մը քովէն: Դժբախտաբար իր Յուշարձանը հրատարակած ատեն չէ ունեցած զայն:

Հանելուկս մինչեւ 1 մարտ 1923 լուծողներու անունները պիտի հրատարակուին յառաջիկայ (1924) ճարեցոյցիս մէջ: Առաջին անգամ լուծող պարգեւ պիտի ստանայ լաւագոյն հատոր մը Գարամանեան Դրատան կողմէ, Կ. Պոլիս, Զարմարճըլար Թիւ 50:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՄՆԵՐ

Ամէն կլոխէ մէյմէկ թել մազ
Առնուս նէ՝ միւրուք կ'ըլլայ,
Արագաղը կատարրովը կը պարծի,
Խեն ալ իր մեծ քիթովը.

Երես մ'ունի որ, հագուիս Երուսաղէմ երթաս չի
մաշիր.

Եօթը եկեղեցի շինելուդ, եօթը որբ մարդ արա.
Թէ՛ հոգաս՝ բուրաստան, թէ՛ հոգաս՝ մացառըս-
տան.

Ինչուան առուն ջուր գայ, գորտին աչուին դուրս
կուգայ.

Իշուն հարցուցեր են, ի՞նչ պաշտօն կ'ուզես. ա-
սաց. ձմեռն ըլլիմ կատու, ամառը հովուի շուն.

Լան լան թեւեր ուժ չկայ, խոշոր աչուի լուս
չկայ.

Լաւ է խոզանալ քան թէ խոստանալ եւ չկա-
տարի.

Ծիւս ծաղկիս, վարդ բոլորիս.

Կտրիճը ծիէն իյնայ, վագէ նորէն կը հեծնայ.

Հարուստը օժ է կերեր, ըսեր են՝ դեղ է, աղ-
քատը կերեր է, ըսեր են՝ քաղցած է.

Ձկան հարցուցեր են. ծովէն ի՞նչ խապար.—
ըսեր է. ըսելիք շատ ունիմ, բերանս ջրով լիքն է.

Մէջը բորբոս, դուրսը Փիլիպպոս.

Մէկ ծաղկէն օժը թոյն կը շինէ, մեղուն՝ մեղր.

Մարիկը է տաքուկ հացիկ,

Ո՛վ ուտէ, կուկշտացնէ.

Հարիկն է անպակ գինի,

Ո՛վ խմէ, կու արբեցնէ.

Աղբարն արեգակ նման

Սարն ու ձոր հաւսար կը ցաթէ.

ՀՆՈՒԹԻՒՆՔ ԱԿՆԱՅ

ՃԱՆԻԿԵԱՆԻ

ՇԵՅԲՍԲԻՐԵԱՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

Պատանութեան վաղ առաւօտին, ջինջ ցօղի պա-
հուն վարակիչ հովերն շատ աւելի երկիւղալի են.

Ընտրած եւ փորձած բարեկամներդ պողպատ օ-
ղերով պրկէ հոգւոյդ հետ.

Ձգուշացիր կռուէ, բայց երբ մտար մէջը, այն-
պէս տար գործը, որ զգուշանայ ոսոխը քննէ.

Ճշմարտութեան ծուկը կը բռնէ սուտի խայծը.

ԾՆՈՒԴՆԵՐՈՒ ՀԱՄԵՐԳԸ

1921 թուի Մայիսի 17ի երեկոյն էր. ջինջ ու կապուտակ երկնակամարին մէջ, պատկառազգու հանդիսաւորութեամբ մը կը լողար գիշերային թագուհին լուսինը, իր խորհրդադաւոր ու կաթնագոյն ճառագայթներով արծաթազօծելով նահրէլ-Ռամի անապատը, ուր կուռուցուած վրանային քաղաքը, թաղուած խոր քունի մէջ կը հանգստանար:

Ե. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Մոծակներու ինքնակոչ երաժշտութեամբեր, իրենց սուրինաւոր հետեւորդներով, պաշարած են անկողինս, իզուր կը փնթիմ վերմակի մէջ ծրարուելով խափանել անոնց սուրիններու հարուածները. վերէն վաբէն, աջէն ու ձախէն, ծակ մը, անկիւն մը կը գտնեն. ներս կը մտնեն կ'երգեն ու կը խոցոտեն. Այսօր

կարծես մոծակները սովորականէն աւելի եռանդ ունենային ընդերքէն, ու իմ ինքնապաշտպանութենէս զայրացած վճռած են խնդալ քթիս. Այլեւս չը կարողացայ դիմանալ. վեր ելայ վերցուցի մենութեանս մտերիմ ընկերս ծխախոտիս ու դուրս ելայ վրանէս. Լուսնի հմայքը, շրջապատիս անապատավայել լուսթիւնը, սպիտակ կտուրներու խորհրդաւոր միտերինակութիւնը, վայրկեանապէս յափշտակեցին էութիւնս. մոծակներու համերգն ու սուրիններու հարուածները մոռացայ. Բնութեան գեղեցկութիւնը վայրկեանապէս զգալի դարձուց զիս տարագիր դժբախտիս բովանդակ դառնութիւնները, վայրկեանապէս ուռած սրտէս հրաբուխի մը նման դուրս պոսթկաց խորունկ հառաչանք մը. գաղթականի ահաւոր վիճակը ծանրացած էր սրտիս. կ'զգայի որ դժբախտ ժողովրդեան մը աննշան մէկ հիւլէն էի ես. կ'զգայի որ ամայացած հայրենիքի մը ընկճուած ու յուսահատ մէկ սեւաբախտ քրդին էի ես:

Այլ կողմս կը տարածուէր վրանակերտ հիւանդանոցը իր դժբախտ բնակչութեամբ, որոյ անքուն աչքերէն հոսող փալիւլուն կաթիլները լուսնի պաղ ցուքերուն տակ կառկայծէին, անոնց վշտատապակ սրտերէն ժայթքող մաղձոտ հառաչանքները, իրենց այրուած շրթունքներէն սահելով, զայրացկոտ պտոյտներով սև ու ահաւոր սիւններով երկինք կ'ուղղուէին խաթարելու լուսնեակի հաճելի կաթնագոյնը, վըշ-

տահար սրտերու հալեցնող հառաչանքներն էին անոնք սև ու ահաւոր. Որքան կ'ուզէի անքուն ժամներս այդ դժբախտներէն անքուններու քով անցնել, անոնց ցաւովը տառապիլ, անոնց արցունքին ու հառաչանքին մասնակից ըլլալ. չէ՞ որ այդ ալ կը թեթեւացնէր, կ'սփոփէր քճճուած սիրտս որ կ'ուռի ու չի պայթիւր, որ կը փրփրէ բայց իր պատերը չի խորտակեր:

Կը դառնամ դէպի ձախ, 40 վրաններէ բաղակացեալ որքանոցն է ան, ուր կ'ապրիւ և ես. վարանոտ քայլերով կ'անցնիւ վրաններու եղերքներէն. 850 փոքրիկներ, տաքութենէն վրաններուն տակ պառկիլ չի կարողանալով, խառն ի խուռն ցրուած են վրաններու շուրջ ու մշիկ մշիկ կը քնանան. Ո՛հ, երջանիկ մանկութիւն, պէմուրազ աշխարհի տառապանքին էն զարհուրելի բաժակը մինչև իր յետին մրուրը ըմպելէ վերջն իսկ. որբութեան սև շղարշով պլլուած, լուսնի պազ ցուքերու համբոյրներու տակ կը քնանան անոնք խաղաղ ու անդորր... Ա՛խ որքան, որքան կ'ուզէի ես ալ մանուկ մը լինել այս անմեղուկներու նման և մշիկ մշիկ քնանալ. որքան կ'ուզէի կեանքի այդ մեծագոյն բարիքը վայելել իս. զազ ու անվրդով. Կը մօտենամ փոքրիկներէն միոյն, վերսակը մէկդի հրած պառկած է կռնակի վրայ, ձեռքերն ու ոտքերը տարածելով կրցածին չափ լայն, Մորիէտը խաչած էր զայն... հետաքրքրութեամբ

«Պատկեր մը Կոնստանտնուպոլիսի մէջ» (1900-1901 թ. Կոնստանտնուպոլիս)

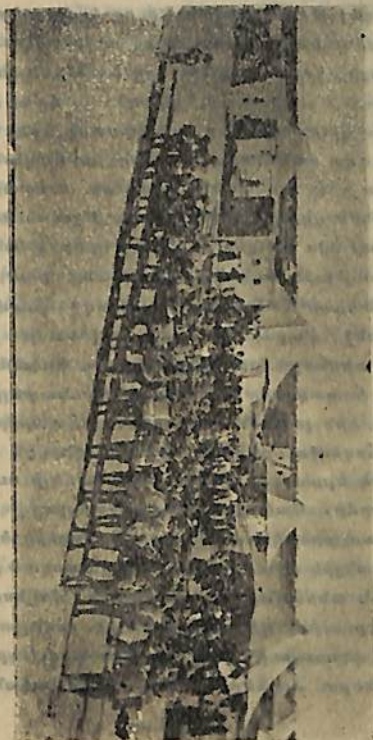
կը դիտեմ փոքրիկ կուրծքը որ բարակ շնչառութեանէն կը բարձրանայ ու կը ցածնայ. պղտիկը կը քնանար խաղաղ ջուհով մը. բայց անհանգիստ կուրծքը արթուն էր ու իր պարտականութեան գլուխ. ան կը բարձրանար ու կը ցածնար, մարդկային գործարանը կ'աշխատէր անդաւ, և կեանքը կը հոգէր փոքրիկի փոքրիկ երակներէն ներս. ան կը մեծնար... ջարդու փշուր եղած ցեղի մը ապագայի սիւններէն մին պիտի ըլլար ու ես ականապարար կը դիտէի այդ մատաղ տունկի աճիլը, որը մեծնալով մեծնալով ստուերսիս կաղնի մը պիտի դառնար մի օր իր շուքին տակ հայրենի ականակները հովանաւորելու համար. կարգով աչքէ կ'անցնեմ բոլոր փոքրերը. բոլորն ալ կը քնանան անուշ ջուհով մը. որքան հաճելի է լուսնկա շողերով շրջիլ այս փոքրիկներուն բուրբախտանին մէջ. որքան ականապարար է փոքրիկ կուրծքերուն ժիւղինակ ու համաշփ բարձրանալն ու ցածնալը. որքան մխիթարական, որքան յուսադրիչ է ցեղի վերակենդանութեան այս ոգեւորիչ պատկերը. իցի՛ւ թէ գերբնական կարողութեամբ մը օժտուած կարողանայի կարգալ թէ՛ ապագան ի՛նչ է վերապահած այս բուրբախտանի մէջ լուիկ մնչիկ մեծցող ապագայ սերունդին, իցի՛ւ թէ տեսնել ու կարգալ կարողանայի սիրտը այն Արարչին, որու ամենակարող ստեղծագործական կարողութեան զը վերագրուի այս գեղեցիկ երկնակամարը. կ'ուզէի կարգալ սիրտը սառ-

նասիրտ լուսնեակին, հասկնալու իր այս կախարդիչ պայծառութեան տակ պարփակուած զգացումը վերածնող ցեղի մը կենսունակութեան հիացումի՛ թէ ոճրապարտի մը յագուրդը ցուցադրող ցնծութեան մը հետեւանքն էին, փոքրիկներու մատողաշ այտերէն քաղած իր համարյոյները. կը մօտենամ փոքրիկներէն միոյն, վերմակին մեծադոյն մասը քնացող պղտիկին տալն է. զգուշութեամբ կը քաշեմ. պղտիկը կը շարժուի. յօրանջելու հման շարժումներ մը կ'ընէ ու նորէն կը թաղուի խոր ջուհի մէջ. ես ծածկելով զինք կը մօտենամ երկրորդին, երրորդին. Յանկարծ վրանաշարքի մէկ ծայրէն կը լսուի ըհ՛ը, ըհ՛ը հազալու ձայն մը, ապա լապտերի մը աղօտ լոյսը կը ճառագայթէ. Որբանոցի գիշերային պահապաններն էին. կը մօտենան, հետաքրքրութեամբ կը դիտեն շարժումներս. ապա իմ յանդիմանական ականարկները հասկացած, լուռ ու մունջ կը ձեռնարկեն սկսածս գործի շարունակութեան. հաստատ համոզուելով, պահապանները սկսեալս գործը մինչև վերջը պիտի տանին. ես մատներուս մէջ սիկառոս ոլորելով կը յառաջանամ, և եթէ մէկը այդ վայրկեանին ուսին զարնելով հաղցէր թէ ի՛նչ կը խորհիս, պատասխանը լինելու էր ոչինչ... Եւ իրաւ ալ լուռ ու ժածկոտ երեւոյթիս ճիշտ հակապատկերն էր ուղեզս ուր բացարձակապէս ոչինչ կար, կարծես քնացած լիւնէի. կը շարժուէի. կը ծիւծի շարժուն մեքենայի մը

հանգսյն, ուղեղս ու ջիղերս այնքան վատ ցնցում մը կրած էին որ կարծես յոգնած կը քնանային, թէև ես կը քալէի:

Յանկարծ ինքզինքս գտայ փոքրիկ փոսիկի մը առաջ. գերեզմանոցն էր այն, որ հազիւ որբանոցէն 100 քայլ հեռու էր. նահր էլ-Օմար հասնելէս ի վեր երբորդ գերեզմանոցն էր այս, որ որպէս անպէտք և անգործածելի մի գետնի, արաբները արտօնած էին որ մեռելները թաղուին. այս անպէտք հողին մէջ սակայն մեռելները հանգիստ էին, որովհետեւ արաբներ այլևս գերեզմանները բանալով մեռելները դուրս նետելու նման ցոյցեր չէին ըներ. ցոյցեր մը որ ըրին նախկին երկու գերեզմանոցները որպէս գերեզմաննոց գործածելը արգելելու համար. երկար դիշերանոցով, գերեզմանոցի մէջ կանգնած, լուսնեակի լոյսով ողորդւն, կատարեալ ուրուականի մը երեւոյթն ունէի. Հանդիսաւոր հանդարտութեամբ մը կը դառնամ չորս կողմս, ու կը դիտեմ անշուք բաւնծերու խնամոտ շարքերը. որոնք լուսնկայ գիշերուան խորհրդաւորութիւնովը շրջապատուած երկիւղ ու պատկառանք կարտաշնչէին. մեռելներ... մեռելներ... ինչո՞ւ չեմ տեսներ. ո՞ր են ձեր անհանգիստ ուրուականները, կը շնչեմ ես մտովին, բարձրաձայն արտայայտուելու քաջութիւնը չունենալով. ու յոգնած կը նստիմ հողաթումբի մը վրայ. Բայց հազիւ թէ նստած էի, երբ ետեւէս լսելի ե-

Նահր-էլ-Օմարի գլխի վրայ մի մեղմ քաղցր ժպիտ

դաւ զի՛ւ երաժշտութեան մը միօրինակ խաղերու
անվերջանալի շեշտերը, սարսափած վեր ելայ, ուղե-
ցի ստուգել թէ ո՞ր տեղէն էր որ կը լսուէր այդ ձայ-
նը, ու մինչ ես փնտռուողս մէջն էի, ահա գե-
րեզմանոցի չորս կողմէն լսելի եղան նման ձայ-
ներ ճըռ... ճըռ... ճըռ... ճըռ... վայր-
կենապէս զարհուրանքը շրջապատեց զիս. ինծի այն-
պէս կուգար որ ուրուականները արձագանգած էին
իմ կողմը, և խուռներած դուրս խուժած ներկա-
յութիւննին ղգալի դարձնելու թշուառիս, որ կէս
գիշերուայ այս խաղաղ ժամին, գերեզմանոցը գալու-
յանդ-գնութիւնը ունենալով, խանգարած էի իրենց
յաւիտենական հանգիստը, Ամբողջ մաքմովս աչք
ու ականջ դարձած, զգուշութեամբ կը դիտեմ
շուրջս, տեսնելու ուրուականներու երկայն ու զար-
հուրելի հասակները, որոնք անխուսափելիօրէն հե-
տեւելու էին լսուած ձայներուն, Յանկարծ նկատե-
ցի որ, հողաթումբերուն մէկուն վրայէն կը լսուէր
միօրինակ երաժշտութեան ձայնը աւելի ուժեղ և ա-
ւելի բարձր. կամաց կամաց մօտիկացայ, ու լուսնի
լոյսով շատ որոշ կերպով դիտեցի փոքրիկ ծղրիդն, որ
իր թափանցիկ թեւերը օդի մէջ պարզած, իր մե-
ծութեան անհամապատասխան գոռ ձայնով մը կ'ե-
ղբերգէր իր գերեզմանոցային ողբը. Հրաժեշտ
տուած դատողութիւնս կը վերադառնար, և ուր-
ուականներու ձայներու տեղ, այժմ ականջիս մէջն

էին բազմաթիւ ծղրիդներու միօրինակ հաժերգները.
Մեքենաբար ձեռքս ծխատուփիս մեկնեցի՛լու սիկառ մը
վառելով ակսայ տենդոտ փութկոտութեամբ մը ծխել...
Դժբախտ մեռելներու ողբերգուններ, երգեցե՛ք որքան
կեանք ունիք, ողբացե՛ք, որքան շունչ ունիք, որով-
հետև մենք այնքան ողբացինք որ ողբը մեզ իր իմաս-
տը կորսնցուցած է, այլևս ողբի ձայներէն չենք
յուզուիր. այլևս մեռելներու շարաններ չեն աղբեր
մեզ, որովհետև ամէնքս ալ մեռելներ ենք ու
կանգնած գերեզմանոցի ճամբին, դէպի գերեզմանոց
ուղեւորողներու կարուանը այնքան մեծ, այնքան
ստուարաթիւ է որ ողբացող մը չը կայ այլևս. Լու-
սընկայ գիշերներ հնչեցուցէք ձեր եղբերգները կըր-
ցածնուդ չափ ուժեղ, որովհետև Նահր-էլ-Օմարի ա-
ւաղներու մէջ իր շունչը փչող ժողովուրդը արցունք
չունի այլևս, Նահր-էլ-Օմարի անապատը ոչ կռուկ
ուշի ոչ անծեղ, ոչ սոխակ ունի և ոչ ծիծեռնակ,
ոչ արագիւ ունի և ոչ նոյն իսկ ողբերգու ու չարա-
գուշակ բուս. Երգեցե՛ք ծղրիդներ, երգեցե՛ք ձեր հա-
մերգը, երգեցե՛ք անապատի միակ փառք ու պար-
ծանքը եղող երաժշտադէտներ. Հայրենիքի արտերու
մէջ գլխահակ հասկերուն ի տես երգողներուն միայն
կը վայելէ գլխահակ բուռններուն ի տես երգել, եր-
գեցե՛ք որովհետև այս անշուք բուռններուն տակ կը
հանգչին այն գլխահակ հասկերը մշակող ժրջան րա-
զուկները...

Հայաթականի քայլերով դուրս կ'ելլեմ գերեզման-
նոցէն. ու կ'աւղղուիմ որբանոց, մինչ ականջներուս
մէջ լսելի էին տակաւին գերեզմանոցէն լսուող ծըղ-
բիդներու համերգները ճը՛ռ... ճը՛ռ... ճը՛ռ...

Ե. ՎԱՐԳԱՆԵԱՆ

28/8/22 Երուսաղէմ

ԿԵԱՆՔԻ ԿԱՆՈՆԸ

ՏԱՍՆԵԱԿ

Եթէ կ'ուզես ըլլալ զուն՝
Առողջ հարուստ իմաստուն,
Ձէնք միս օդի մ'առնէր տուն,
Ո՛չ այր կամ կին վատանուն,
Մի՛ շղար մի՛ զգեստ գոյնզգոյն,
Կըղեր բըժիշկ անկըրօն,
Կանո՛ւն արթուն կանո՛ւն բուն
Եղիր առտու իրիկուն.
Մըմնջէ միշտ հին Հայուն՝
Հըրզօր Հայր—Մերն հուն անհուն,

3. Գ. ՄՐՄՐԵԱՆ

ՀԻՆ ՕՐԵՐԷՆ

ՇԱՀԵԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԿՐԷՏԵԻ ԳԱՆՏԻԱ ՔԱՂԱՔԻՆ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ
ԾԱԳՄԱՆ ԵՒ ՏԵՂԻՈՅՆ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ
ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Կրէտէի Հայոց հոգեւոր հովիւ Գեր. Տ. Գարեգին
Վ. Ործրունի Տարեցոյցիս կը նուիրէ հետեւեալ շա-
հեկան մանրամասնութիւնները տեղւոյն Հայութեան
ծագման եւ եկեղեցւոյ շինութեան համար:

Ապրօ անուամբ ազնուական Հայազգին շուրջ
երեք դար առաջ Կրէտէի գրաւման միջոցին, այ-
սինքն Հիշքէթի 1056 և Քր. թ 1646 թուին (Տե՛ս Հի-
ւանդ. Ընդարձակ Օրացոյց 1903 տարւոյ) Օսմ. բա-
նակին մէջ վաճառական ըլլալով, իր ճարտարապե-
սութեամբ յաջողած է յաղթական բանակին հրամա-
տարէն քաղաքիս մէջ եկեղեցի մը առնել, անշուշտ
իր բարեօք ծառայութեան իբր վարձք, զոր վերա-
նորոգել տալով և շուրջը գտնուած տուներն ալ գնե-
լով, իբր կալուած եկեղեցւոյն յատկացուցած է:

Հետեւեալ յիշատակարանը, քաղուած տեղւոյն
Թաղ. Խորհրդոց տոմարէն, նմանահանութիւն է

Զմիւռնիոյ Առաջնորդարանի տուժարներուն մէջ եղած
 արձանագրութեան մը. Ասկէ կարելի է հետեւցնել
 թէ Ապրո (և գուցէ իր նախնիք նոյն քաղաքացի ըւ-
 լալով) սոյն եղելութիւնը ի դարձին իր հայրենիքը
 տեղւոյն հոգեւոր իշխանութեան յայտնած է եղեր,
 որ եւ իր կարգին արձանագրած է իր տօմարին մէջ,
 իբր Աղգ. օսփականութիւն և ի գիտութիւն ապա-
 քայ հայ ժողովրդեան, մանաւանդ թէ հարկն ալ
 այդպէս կը պահանջէր. Եօթան Գրէտէ կղզին ի
 սկզբան Զմիւռնիոյ առաջնորդութեան Տէրունի վի-
 ճակին մասը կը կազմէր. և 1828 թուէն ի վեր է որ
 կղզին մասնաւոր թեմի փոխուելով Պալոյ Պատրիար-
 քարանի (կամ լաւ եւս Ս. Պատրիարքին ուղղակի
 իրաւասութեան ենթարկուած է առանց առաջնոր-
 դական հանգամանք ունենալու.)

ՊԱՏՃԻՆ ՅԻՇՍՏԱԿԱՐՈՆԻՆ

ԱՌԱՋԵՈՐԴԱՐԱՆ ԼԱՅՈՑ
 ԶՄԻՒՆՈՑ

Լամար...

Ապրո Էֆէնտին հայրն Ալփիար 1632 թուականին
 յերևագրէմ յուխտ կ'երթայ:

«Աբրահամ, այր լայնախորհուրդ, ժամանեալ
 յաստիճան տանուտիբական, լան զիւր նախնիսն ա-

ռաւել եւս հետամուտ լինի բարի համբաւոյ. և ըստ
 նախնական կըթուլթեան և մտացն առատութեան և
 եւս բարգաւաճի օր ըստ օրէ, սիրելի եղեալ յաջա-
 մենեցուն, և մանաւանդ Հիւսէյին հռչակաւոր փա-
 շայի, որ զօրագութիւն էր զօրաց պատերազմականաց
 ընդ կրէտացիս, եւս ապա Բէօփրիւլի օղլու Մէհմէտ
 փաշայի մեծահամբաւ նպարգոսի և ամենայն աւա-
 դանւոյն դրան արքունի, զորոյ և զանուն իսկ փոխ-
 եալ Բէօփրիւլի օղլուն հրամայէ Ապրո(1) ձայնել յետ
 այնորեկ, որ կոչուած կայ մտաց ցայսօր ժամանակի
 յազգս նորա:

«Սա յորժամ ի կրէտէ էր ընդ բանակին Օսման-
 ցւոց արքունի վաճառական գալով Հիւսէյին փաշա-
 յին, յառնուլն նոցա զկղզին, ճարտարաբան վիճա-
 բանութեամբ առնու զեկեղեցի մի վասն Լայոց, զոր
 վասն ամենայն թնդանօթիցն քայքայեալ էր, իւրովք
 իսկ ընչիւքն նորոգէ, պատրաստեալ եւ զամենայն
 դարուս նորա, եւ վասն զի բազում նպաստաւորու-
 թիւն արարեալ էր բանակին և հաւատարմութիւն
 յիրս արքունի ընդ ամենայնի, զզօրաւոր խաթթի
 Շէրիֆ մի շնորհէ նմա Սուլթան Իպրահիմ (Ա.). որ-
 պէս զի յամենայնի ազատ լիցի եւ համարձակ եւս,
 և ի մաքսիցն անգամ յամենայն տեղիս իշխանու-
 թեան իւրոյ:»

(1) Ապրո Սահակ Էփենսիս անշուշտ կը յիշուի եւ
 իր ազգացոհմը:

Ապրո երթայ ի Կ. Պոլս 1661 Թուականին

Սուլթան Իպրահիմ (Ա.) 1645

Սուլթան Մէհմէտ (Դ.) Ղադի 1668

ԵԱՆՈԹ. — Վերի բուականներուն հետ քաղաքներու համար:

ՍՈՒԼԹԱՆ ԻԳՐԱՀԻՄ (Ա.) ՍՆԹ. ՄԷՀՄԵՏ Դ. ՂԱԶԻ

ԵՆ. ՀԻՃՐ. 1024 = ԲՐ. Ի 1615 ԵՆ. ՀԻՃՐ. 1051 = ԲՐ. Ի 1641

ԳՏԿԼ. 1049 = , 1639 ԳՏԿԼ. , 1058 = , 1648

Գը տիրէ կրէտէի

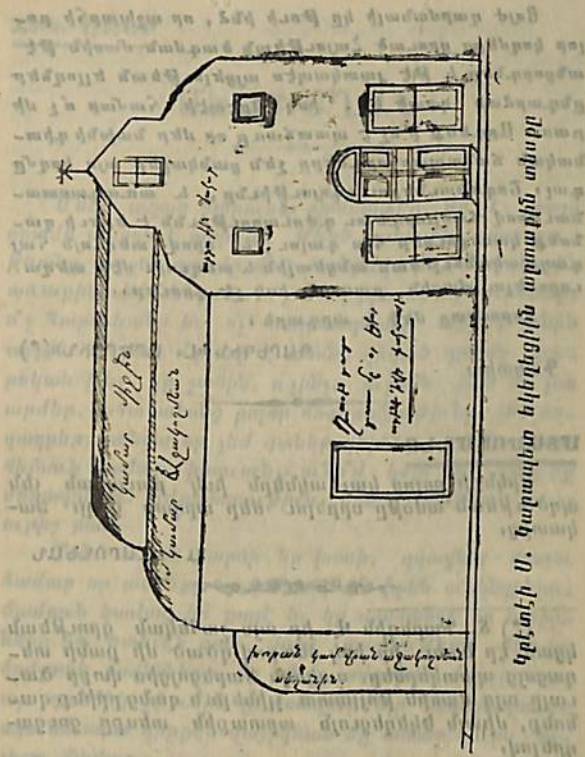
ՀԻՃՐ. 1056 ԲՐ. Ի 1646

ՎԽՃ. 1058 , 1648 ՎԽՃ. 1104 , 1692

Ուրեմն կրէտէ կղզւոյն տիրապետման ճիշդ Թուականը ընդունելով հիշրէթի 1056ը և ԲՐ. Ի 1646ը, ներկայ 1922 Թուականէն հանելով կ'ունենանք 276 տարիներ եկեղեցւոյն ստացումէն զարդ.

Բայց Յիշատակարանին մէջ կ'ըսէ թէ «ճարտարաբան վիճարանութեամբ առնու զեկեղեցի մի վասն Հայոց». սա վերջին երկու բառերէն կը հետեւի թէ յիշեալ Ապրոյի հոս (ի կրէտէ) գալէն առաջ, արդէն հայ դադթականութիւն մը գոյութիւն ունի եղեր կղզւոյն մասնաւանդ Գանտիա քաղաքին մէջ (անշուշտ վենետիկեաց կամ ձենեմացաց տիրապետութեան ատեն), վասն զի եկեղեցին «վասն Հայոց» օւղղւած և առնուած է.

Այսուամենայնիւ այդ հին հայ դադթականութեան մասին որեւէ տեղեկութիւն չկայ.

Յոյժ դարմանալի կը թուի ինձ, որ աշխարհի բո-
լոր կողմերը ցրուած Հայութեան ծագման մասին թէ
անցորդներ և թէ յատկապէս այցելութեան ելողներ
ընդարձակ գրած են. իսկ Կրէտէի համար ո՛չ մի
բառ։ Արդեօք ի՞նչ է պատճառը որ մեր նախնի գիտ-
նական ճանապարհորդները չեն ցանկացեր այս կողմը
գալ։ Շոգենաւներու չգոյութիւնը, և առաջատա-
նաւերով ճամբորդելու դժուարութիւնն է երեւի դա-
նոնք կասեցուցեր հոս գալու, և որով տեղւոյն հայ
գաղութականութեան անցեալին և տեղւոյն մէջ տեղա-
ւորուելու մասին բառ մը իսկ չէ գրուեր։

Կորուստը մեծ է արդարև։

Քանտիա

ԳԱՐԵԳԻՆ Վ. ԱՐԾՐՈՒՆԻ(*)

ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

Երկնքի բոլոր կայծակներն իսկ բաւական չեն
պղծութեան ամօթը սրբելու մեր արդար ցեղի ճա-
կատից։

Ա. ԱՆԱՐՈՒՆԱՆ

(*) Տ. Քարեզին Վ. իր այս շահեկան գրութեան
կցած էր նաեւ իր իսկ ծնւորով գծած մի քանի տե-
ղացոյց պատկերներ, սակայն ճարեցոյցիս փոքր ծա-
ւալը այդ մասին թոյլատու չլինելուն զանց ըրինք գա-
նոնք, միայն եկեղեցւոյն արտաքին տեսքը ցուցա-
դրելով։

ՀԻՆ ԷԶԵՐ

ՄԵՆԾ ԱՂԱՆ

Մենձ աղան հարուստ դրամատէր մը չէ. բայց
դրամի մարդն է անիկա. Մենձ աղային դատողու-
թեանը առջեւ դրամը մեծ ծանրաչափն է մարդկային
սոսարինութիւններուն. ո՛չ Ռաֆիֆին եւ ո՛չ Դուրեանը,
ո՛չ Պարոնեանը եւ ոչ Նալբանդեանը արժէք ունին
աչքին առջեւ. ո՞րչափ է անոնց դիզած դրամը. տա-
րեկան ի՞նչ կը շահին. ո՛չ ինչ. ուրեմն բան մը չեն
արժէր. ահա անոնց բոլոր հոգեբանութիւնը. չեմ մե-
ղադրեր, յանցաւոր չեմ գտներ զիրենք այսպէս խոր-
հեղուն համար. իրաւունք ունի՞մ կոյր մը, կաղ մը
մեղադրելու. դժբախտութիւն մըն է ասիկա եւ ոչ
ուրիշ բան։

Մենձ աղան բարձր կը խօսի, զգացնել տալու
համար որ ամէնքը պարտաւոր են իրեն ունկնդրելու.
ճամբան կամաց կը բալէ եւ կը պահանջէ որ ուրիշ-
ները իր ետեւէն գան, կամ բազմութեան մէջ կը
հրմշտկէ քովինները, իր տեղը ամբոխին մէջ չըլլալը,
այս գութիկ շիւղումն չի հանդուրժելը հասկցնելու եւ
այս նուաքտ դիրքէն վայրկեան մը առաջ դուրս ել-
լելու համար։

Ն. ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆ ՌԱՍ ԲԷՖԷՐԻ

Գահաժառանգ Իօխան համայն Ներովպիոյ

ԵՐՈՎՊԻՈՅ ԲԱՐՁՐԱՊԱՏԻԻ ԳԱՀԱԺԱՌԱՆԳՆ

ԵՒ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ

Մենելիք Կայսեր մահէն յետոյ յաջորդեց իրեն իր Թուրք լիճ Եսսու հազիւ 15 տարեկան որ իր ան-
չալիահասութեան պատճառով ինքնակալ կարգուե-
ցաւ իրեն Ռաա Թաաթա՛ որուն մահէն վերջ լիճ Ես-
սու 17 տարեկան պատանի մը սկսաւ միահեծան իշ-
խել բովանդակ Եթովպիոյ վրայ հպատակեցնելով ի-
րեն բոլոր Ռասերը՝ նահանգապետները՝ որոնք մէկ
մէկ Թագաւորներ են իրենց սահմաններուն մէջ, ու-
նենալով իրենց ուրոյն վարչութիւնը, բանակը, եւայլն,
Հակառակ որ դեռ պաշտօնապէս դահ բարձրացած
չէր ոչ ալ Կայսր հռչակուած՝ արդէն բոլոր Ռասերը
կը խօսնարհէին իր առջև, կէտ առ կէտ դարձադրե-
լով իր հրամանները, Այսքան մեծ ժողովրդականու-
թիւն շահած էր իր կորովի նկարագրովն, իր անվե-
հեր կեցուածքովն, իր անսեթեւեթ պարզութեամբը
որ ոչ ոք չէր կրնար երեւակայել թէ իր վերջնական
անկուսը այնքան մօտալուտ պիտի ըլլար, ինչ որ
զինքը պիտի կորսնցնէր, գերման քաղաքականութիւնն
էր, Ընդհ. Պատերազմին Գերման Կառավարութիւնը,
ինչպէս յայտնի է, ուժեղ բարգաւաճող մը սկսած էր

ցումը իր աւտոգրաֆիւններուն ամրապէս կառչած
ժողովուրդին մտայնութիւնը վեր ի վայր շրջելով վը-
տանգաւոր կաղնութիւն մը շտեղծութեամբ համար:

Դասին մը խօսք ալ կ'արքէ ընել այս առթիւ Եւ-
թովպիոյ Հայ գաղութին մասին որով հանդէպ հա-
մակիր վերաբերում մը ունեցած է եւ ունի եթով-
պական կառավարութիւնը: Հայ գաղութը ցրուած է
Ատիս Ապպաի, Հարարի, Տիբեդաուաի մէջ: Մեծա-
մասնութիւնը շուրջ 200 անհատ կ'ապրի Մայրաքաղա-
քին Ա. Ապպաի մէջ: Ամբողջ թիւը հայ գաղութին
եթովպիոյ մէջ 350ը չանցնիր: Պէտք է յայտնել ի
պատիւ Հայ գաղութին թէ արտասահմանեան գա-
ղութներուն ամենէն ուշիմ զարգացեալներէն մին է
եթովպիոյ Հայ գաղութը: Իր մէջ ունի նախկին բաղ-
մահման ուսուցիչներ, Պէրպէրեան վարժարանի ըն-
թացաւարտներ եւ Բարիդի Ecole des Ponts et Chaussées
էն վկայեալ, եւրոպական համալսարանացած, նշանա-
ւոր մաթեմատիկոս եւ աստղագէտ Պ. Դը. Հովուն-
եան որ միշտ թղթակցութեան մէջ է մեծանուն Ֆրան-
սարիօնի հետ:

Հայ գաղութին պատիւ բերող այս գիտնականը ar-
chitecte et ingénieur en chef պաշտօնով կը գտնուի
եթովպական կառավարութեան ծառայութեան մէջ:
Թէ բազմի ինչ հակադրութեամբ այսպիսի հայ գիտ-
նական մը եկած ինկած է Աիթիկէի խորերը, այս մա-
սին երկար կ'ըլլայ խօսիլ: Պետական ծառայութեան

մէջ ունինք նաեւ ուրիշ Հայեր որոնց մէջ բարձր
գիրք մը ունի Պ. Աբրահամ Բէօրյանեան որ իր ու-
շիմութեամբ, մանաւանդ իր օրինակելի, եւ անստգիւտ
ուղղամտութեամբ եւ պարկեշտութեամբ լիովին ար-
ժանացած է ն. Բարձրութեան Գահաժառանգ իշ-
խանին լիակատար վստահութեան եւ գնահատումին,
եւ կարգաւած է վերջերս Տօրէն Գահաժառանգին
բոլոր կառավարներուն եւ անձնական գանձուն: Թէ
որքան գնահատուած է նոյնիսկ օտարներէ Ա. Ապա-
պաի Հայ գաղութը, կ'արժէ յիշատակել սա պարա-
գան: 1918 վերջերը Հայ գաղութը սարքած էր շքեղ
հանդէս մը որուն անձամբ կը նախագահէր Գահա-
ժառանգ իշխանը եւ որուն ներկայ էր գեապանական
մարմինը ամբողջութեամբ, Անգլիոյ, Յրանսիի, Ի-
տալիոյ, Ռուսիոյ դեսպանները իրենց հիւպատոսնե-
րով: Յետ աւարտման հանդէսին գեսպանները ջեր-
մապէս շնորհակտեցին հանդէսին կազմակերպիչները,
եւ իտալիոյ ներկայացուցիչը կ'ըսէր սա բառերը:
«Որտաքին կը շնորհա որեւմ ձեզ, Հայեր, որ քաղա-
քակրթութիւնը բերիք մինչև Աիթիկէի խորերը»: Մեծ
պատերազմին ընթացքին Ա. Ապպաի Հայ գաղութը
որով թիւը կը յանդի 200ի, ուրիշ մեծ մասը կ'ըն-
կերթայ: 25,000 թաւուր, 2500 անգլ. ոսկիի նոսրա-
տուութիւն մը ըրած է բարեգոծական նպատակ-
ներով: Այս թիւը նոսրատուութեան աւելի պերճա-
խօս է քան ո եւ է գոլեստ հանդէպ գաղութին:

Ա. Ապպաի Հայ գաղութի մէկ մասը կը բաղ-
կանայ առեւտրականներէ, եւ միւսը արհեստաւորնե-
րէ: Արհեստաւորներն են ոսկերիչ, կօշկակար, ա-
տաղձագործ, շիւսն, եւայլն: Ամենք ալ ինքնօգնու-

Թեամբ եւ ցեղին յատուկ ճարպիկութեամբ, իրենց համար համեստ դիրք մը շինած են եւ հանգիստ կ'ապրին։ Առեւտրականներուն մէջ մեծ դիրք գրաւած են Մաթիկ Գէորգօֆֆ, Գէորգ Մուրատեան, Եսայի Կարիկեան տուները։ Գաղութը ռւսի երկսեռ վարժարան մը զոր կը վարեն ռուսացի մը եւ ռուսաց-լուսի մը տալով նախնական կրթութիւն մը տեղւոյն հայ մանկտւայն։ Սոյն վարժարանը ՚իմնելու գնահատելի նախաձեռնութիւնն ունեցած է գաղութին առեւտրականներէն Պ. Յովհաննէս Ասատուրեան, նախ-կին ռուսացի եւ ճեմարանական։

Տեղւոյն ազգ. գործերը կը վարէ գաղութէն ընտրեալ և Եգիպտոսի Առաջնորդէն վաւերացեալ Թադ. Խորհուրդը, ինչպէս ամէն տեղ, նսանապէս Եթովպիոյ մէջ կը մղուին կուսակցական պայքարներ թադ. Խորհրդոյ շուրջ այս կամ այն խնդրոյ առ-թիւ։ Բայց այս պատճառ մը չէ եղած որ, որ եւ է առթիւ, բարեգործական նպատակներու շուրջ չի միաբանին եւ իրենց նիւթական լիառատ օժանդակութիւնը չի բերին ի սպաս ցեղին թշուառութեան եւ կարօտութիւններուն, եւ այս, ըստ ամենայնի պատուաբեր էջայ Գաղութին եւ վերագրելի անոր սրտի եւ մտքի դարգացման։ Ազգին անվերջանալի գաղթականութեանց Ափրիկէի խորերը նետուած այս միայլը միթէ ապացոյց չէ՞ ցեղին անսպառ կենսու-նակութեան, ճկունութեան, ճարպիկութեան եւ բա-ջողական անընկճելի կորովին։

Քատըքէոյ, 2 Նոյեմ. 1922

Ս. ՍԵՄԵՐՃԵԱՆ

ՀԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՐԳՈՒՆԻ ՎԱՌՍԴԱՊԵՏ ՊՕՂՈՍ ՊԷՅ ՏԱՏԵԱՆ

ՈՐԴԵԳԻՐԸ ՄԿՐՏԻՉ ՊԵՆՏԵՐԵԱՆ

ՈՒ ՍԻՄՈՆ ԵՄԱՌԱՆ

Վառօդապետ Պօղոս պէյ Տատեան Արեւելեան պատերազմէն վերջը, 1857ին, որչափ կը յիշեմ, եւ րոպա ճամբորդել կը հարկադրուի ու իր հետեւորդ-ներուն մէջ կ'առնու իր որդեգիրը Մկրտիչ Պէնտերեան ու ծառան Սիմոն, այս վերջինը Վանի գիւղերէն։

Պէյը Բարիզ քանի մը ամիսներ կը ստիպուի մնալ. այս աւետիսը Պէնտերեանին և Սիմոնին հա-ղորդած ատեն, կ'աւելցնէ թէ «Հ—Ճ ամիս, կ'երեւի, հոս պիտի մնամք, նայեցէք որ հետերնիդ բան մը տանիք Պոլիս»։

— Ի՞նչ տանինք, Տէր, կը հարցունեն։

— Արհեստ մը, բան մը սորվեցէք ու այնպէս մեկնեցէք քաղաքէս, կ'ըսէ բարեյիշատակ Տատեան Պօղոս պէյ։

Երկուքն ալ կ'ուրախանան և երկրորդ օրը փո-ղոցները կը չափեն արհեստ մը ընտրելու համար։

Վերջապէս կ'որոշեն. Պէնտէրեան փորագրիչ ըլլալ կը մտադրէ, իսկ Սիմոն պաշտպանակ շինող:

Երկրորդ իրիկուն Պողոս պէյին բան մը ըսելու ձեռով խնդումներես կը ներկայանան և՛ կ'ըսեն թէ՛ երկու արհեստ ընտրած են, փորագրութիւն և պաղպաղակաշինութիւն:

Պէնտէրեան մեքենայով քարի վրայ փորող վարպետի մը դարմացած երկար ատեն յաշած դիտած էր, իսկ Սիմոն պաղպաղակներուն զարնուած էր:

Վառօդապետը շատ գոհ մնաց ո՛ր էր եղած ընտրութենէն, Պէնտէրեան ուսեալ, կայտառ և ուշիմ տղայ մըն էր և վստահ էր որ պիտի կրնար սորվիլ: Իսկ Սիմոն թէեւ այլը տեսներ բէնը կը փախցնէր, սակայն գիտէր թէ պաղպաղակաշինութիւնը պիտի կրնար իւրացնել:

Երրորդ օրը վարպետները որոշուած էին և Պողոս պէյի առատաձեռնած կարեւոր գումարներու փոխարէն յանձն առած էին կարճ ժամանակի մէջ սորվեցնել իրենց արհեստը այս երկու չափահաս տղոց:

5—6 ամիսէ վերջ վառօդապետին յայտերը պըսակուած էին և աշխատները վարպետ եղած Բարեգէն Պօլիս կը վերադառնային:

Ա.

ՄԿՐՏԻՉ ՊԵՆՏԵՐԵԱՆ

Մկրտիչ Պօլիս դառնալէն յետոյ հետզհետէ կը սկսի փայլիլ և կը փոխադրուի Եէնի Գալուէն Բերա, ուր փառաց գազաթնակէտը կը հասնի. 5—10 տարիներ ըսական կ'ըլլան իր վարպետը գերազանցելու. իր փորագրութիւններուն հաւասարող չի գըտնուիր. մէկ գիրը 10 ֆրանքի կը փորագրէր:

Պէնտէրեան մետաղներու, փոքր քարերու, ոսկիի արծաթի և պղինձի վրայ սկսած էր գէտքեր ալ փորագրել, այնպէս մաքուր և նուրբ որ հնագէտները չէին կրնար զանազանել իսկականէն:

Պէնտէրեան կեղծարար մը չէր սակայն, իր բոլոր փորագրութիւններուն մէջ իր անուան սկզբնատառը գլխագիր Մ. գիրը կը դնէր մանրացոյցով հաղիւ տեսանելի:

Հայ թագաւորներու և Հռովմայեցի կայսրերու, հին դրամներու ձեռքը կը փորագրէր. ո՛րքան Տիգրաններ, Տրդատներ, հայ իշխաններ ու կոյսեր ու Աղեքսանդրի դրամներու օրինակները փորագրեր էր. ինչ ոսկեղէն խօսքեր ու տառաւորներ խիստ փոքր քարերու վրայ դրոշմեր էր անջնջելի տառերով:

Հատ մը ունէի իւր յիշատակ, հօրս մօրաքրոջ գտնէն սիրելի Պէնտէրեանէս, որ փողկապիս ամեղին քարին վրայ փորագրած է ԹԱՍՏԵՂԻՍ, Յ. Ոսկանի անտղերը, ամենքն ալ գլխագիր:

Ուղեւորին ի պանդոկէն
Զիւ ինչ իւր,
Ոպա զի՛նչ մեր,
Աշխարհս՝ պանդոկ
Եւ մեր՝ հիւր:

Յ. ՈՍԿԱՆ

Կը ցաւիմ որ գողցուցի եւ իր յիշատակէն բան մը
չունիմ քովս, Պէնտէրեան վերջի տարիները գիւտ մը
ըրած էր, բաղադրութեամբ մը կը գրէր քաբերու
վրայ եւ զանոնք կրակին մէջ կը դնէր ու քիչ վերջ
կը հանէր եւ գրուածքն անայլայլ կը մնար:

Պէնտէրեան ուսեալ մարդ՝ ոսկեղէն խօսքերը
կ'ընտրէր, կը գրէր կամ կը փորագրէր: 100ի մօտ
քաբեր իր նոր գիւտովը գրուած խրիմեան Հարիկին
ծախեց, եպիսկոպոսական մատանիի համար, Տէր
Յովհաննէս Մկրեանի միջոցաւ:

Պէնտէրեան ունի բազմաթիւ փորագրութիւններ
թրքերէն տառերով այնքան նուրբ եւ գեղեցիկ որ
Սուլթան Համիտ Արուեստից շքանշանով պատուած է
զանի քանիցս:

Պէնտէրեանի վերջին գործը եղած է զուտ ոսկիի
վրայ զօգ մը թեւնոցի եւ վեց ոսկի փոքր կոճակներ
շապիկի, ամենուն վրայ Սուլթան Համիտի մանրացոյ-
ցով ընթեռնի թուռան փորագրուած:

Փաշայի մը միջոցով անոնք Սուլթանին մատուց-

ուեցան, որ կը հրամայէ 400 ոսկի տալ եւ այս
դրամը առնելու համար քանիցս Պալատ գացած եւ
սիկառի ծուխէն փախչելէ յետոյ վերջապէս օր մը
շատ նեղուելով կ'որոշէ ելլողի պարտեղը սպասել
ցուրտին քան ծխախոտի ծուխէն վնասուիլ հիւրա-
նոցին մէջ: Այդ պաղաւտութեան հետեւանքով կը
հիւանդանայ եւ կը մեռնի:

Պէնտէրեանի բազմաթիւ գործերուն մէջ զլուիս
գործոց պիտի մնայ Անգլիոյ Վիկթորիա թագուհիին
ադամանդի վրայ փորագրուած պատկերը՝ որ Պոլսոյ
արուեստահանդէսին մէջ ի տես դրուած է ժա-
մանակին:

Փորագրած է նաեւ Հ. Ղեւոնդ Ալիշանի պատ-
կերը իր Յոբելեանին առթիւ:

Պէնտէրեան իր արհեստը չէ կրցած սորվեցնել
իր որդւոյն իսկ, Հրանտ Պէնտէրեանի, արձանագործ
ի Բարիզ, նշանաւոր իր ձեւողին մէջ:

Բ.

ԳԵՂԱՅԻ ՍԻՄՈՆ

Գանք վառօդապիտ Պօղոս Պէյի Վանայ գիւ-
ղացի Սիմոն ծառային: Սիմոն անհասկընալի լեզու
մը ունէր, բառերուն կէսը հազիւ կ'արտաբերէր.
սակայն ինքը իրեն եղած հրահանգները լաւ կը
հասկընար:

Բարիդէն վերագարձին բախտը ժպտեր էր. մեծ մեծ պարգեւներ կ'ստանար իր համեղ պաղպաղակներուն համար:

Պետական անձերու մէջ այնքան մեծ համբաւ հանեց որ օր մ'ալ Սուլթան Ազիզ կայսեր բարեհաճ հրամանով *solismurmanli* պաշի կոչուեցաւ:

Սիմոն լաւ դիրքի վրէ տիրաւորէն ետքը մառացաւ հայրենի գիւղը եւ տունը, մէկ երկու վկաներով յաջողեցաւ ինքզինքը ամուսին նկատել տալ եւ Պատրիարքարանի հրամանով Պոլսեցի աղջկան մը հետ ամուսնացաւ եւ զաւակներ ալ ունեցաւ:

Իր առաջին կինը տարիներէ ետք լսելով որ Սիմոն հարստացեր, ամուսնացեր եւ զաւակներու ալ տէր եղեր է, թողուց գիւղը եւ յանկարծ օր մը եկաւ գտնել իր ամուսինը ըսելու համար.

— Սիմոն, զիս որո՞ւ ձգեցիր եւ նոր կին առիր: —

— Ա՛խ, սիրելիս, դուն ալ եկուր, բազմոցին մէկ ծայրը դուն նստէ, միւս ծայրն ալ ան. մինակ կուի մ'անէք: Կ'ըլլայ պատասխանը:

Սիմոն հարուստ էր. դժգոհացող կամ կռիւ յարուցանել ուզող կինը քր ժառանգութենէն զըրկելու սպառնալիքով կը տիրապետէր տանը մէջ, իսկ պալատին մէջ ինչ որ ըսէին էլ վեր էմբիսիւ կ'ըսէր:

Թագաւորներ, վէզիրներ, փաշաներ ու պաշտօնատարներ կը փոխուէին. սակայն Սիմոն չէր փոխուեր:

Օր մը Խրիսթափի փաշան՝ Սուլթան Համիտի ունկնդրութեան կ'արժանանայ եւ կը մեծարուի Սիմոնի պաղպաղակովը: Յոյն փաշան կ'ըսէ թէ՝ «Իմ solismurmanli լիմոնով կաթով խառն պաղպաղակ մը կը շինէ, այնպէս համեղ, որ ամէնքը կը զմայլեն»: —

Սուլթանը հրաման կ'ընէ էր որ փաշային ըսածին պէս պաղպաղակ բերուի:

Սիմոն կ'ըսէ թէ՝ «Տէր Արքայ, լիմոն կաթին հետ եթէ խառնուի, կաթ կը կտրի. կաթի համ տուող ուրիշ բան մը ըլլալու է»: —

Փաշան կ'ըսէ. «Ո՛ր, ես լաւ գիտեմ որ կաթ է»: —

Սուլթանը կ'սպառնայ. «Եթէ լիմոնը չկրնայ շինել, Ձեր solismurmanli բերէք, Սիմոնին տեղը կ'անցընեմ, ութ օրէն բերէ՛ք»: —

Սիմոն կայծակնահար եղած էր. լիմոնը կաթը իրար կը խառնէր, կաթը կը կտրէր. կաթը կ'եփէր եւ ուրիշ ինչ փորձեր որ կ'ընէր, անօգուտ կ'ըլլար. նորէն կաթը կը կտրէր. օրերէ կ'անցնէին. ութ օրէն փաշան կրկին պիտի գար եւ solismurmanli ալ հետը պիտի բերէր:

Սիմոնի իւրիշ աշկերտները շինուած ու տրուած պաղպաղակները թափելէն գրեթէ զրուած էին եւ մէկ օր մնացած էր փաշային գալուն: Սիմոն կ'ըսէր. «Վերջին փորձ մ'ալ ընեմ: Տղաք, լիմոնը եւ կաթը զատ զատ կէս սառած վիճակի մէջ իրար խառնեցէք ու դարձուցէք, տեսնե՛նք ինչ կ'ըլլայ»: —

Սիմոն յաջողած էր եւ լիմոնախառն կաթով պաղպաղակը գոյութիւն առած:

Սիմոնի տխրութիւնը ու շուարու մը վերջացած,
յաջորդած էր տարօրինակ ուրախութիւն մը:

Վերջին օրը Սիմոն առտուն կանուխ արթնցաւ.
վաղեց ուղղակի Նըլտըզ. ամենաընտիր կողին իւզա-
լից կաթը քամել տուաւ, կոյսերակառն պարտէզէն
թարմ ընտիր լեմոններ բերել տուաւ եւ իր ուղած
ձեւով պատրաստեց իր ձեռքովը լեմոնախառն կա-
թով պաղպաղակը:

Քիչ ետքը Յոյն փաշան իր Յոյն ծառային հետ
եկաւ:

Սուլթանը հրաման կ'ընէր ուղղած պաղպա-
ղակը բերել. արդէն Սիմոն ամէն ինչ պատրաստած
էր եւ իր ճաշակով լեցուց ու ինքը անձամբ տա-
րաւ անօրինակ դուարթութեամբ: Սիմոն չը մոռ-
ցաւ իր արհեստակցին ալ լեցուն դաւաթ մը զրկել,
որ զարմանքով կը տեսէր եւ չէր ուզեր հաւատալ
թէ՝ դադանիքը գիտցուած է:

Սուլթան շամիտ պատուանշանով մը պատուեց
Սիմոնը, բայց տարիներ ետքը 1896 ին թշնամու-
թեան մը զոհուեցաւ. որպէս թէ՝ իր ծառայներուն
ըսած ըլլայ թէ՝ տեսէ՛ր անբլիական զբահաւոր-
ները ներս կը մտնեն՝ նա:

Իեղձ Սիմոն, կը վտարուի Նըլտըզէն, բայց
յետոյ Սուլթան շամիտ նկատի առնելով անոր
ծերրացած վիճակը, հանգստեան թոշակ մը կապել
կը հրամայէ:

ՎԱՀՐԱՄ Թ. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ԵՐԿՏՈՂԵԱԿՆԵՐ

Նոյն խրմորէն ստեղծուեցան ամեն մարդիկ նոյն փայտ,
եղբայրներ են մենք բախակից, սիրենք ամենքս զիրար:
Եղի՛ր առողջ դու չաւուրեան. արգանասո՛ղ բայց չարին.
Նա մոլորեալ մ'ու հիւանդ մ'է, բուժէ՛ր քերես զայն
բարին:

Անկեղծ եղի՛ր, հեմարիս մարդ, խօսքդ սրիդ արձագանգ.
Կեղծող մարդը սին սսուեր մ'է, ո՛չ մարդ, մարդու
յոկ պատրանք:

Պատուոյդ վրայ դու գուրգուրա՛ գերդ թանկագին մի
գոհար.
Թէ կտուես զայն, կրկին ձեռք անցունելն է Շա՛հ
դժուար:

Աւխտաւորեամբ օր կը կարնի, կեանքը սակայն
կ'երկարի.
Այն ասեմ մարդ կ'ազատգրի, երբոք անոր է գերի:
Տես՛ս քէ ի՛նչպէս բրնձաբան մէջ կարգով կ'երթայ
ամեն քան.
Զրմեա՛ր՝ ձիւն, գարնան՝ ծաղիկ, հունձն՝ ամառին,
միզն՝ աւան:

Ժառանգութիւնը մեծագոյն գոր մարդ քողու իր գաւկիյն՝
Ուղիղ մարդու, պարկեւտ անձի մահուր անունն է անգին:
Ռ. Յ. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ

Տ. ԴԱՆԻԷԼ
Ս. ԱՐՔԵՊԻՍԿ.
ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Բարի, հեղահամբույր,
վեհաձեռն եկեղեցական
մըն էր Դանիէլ Սրբազան,
զոր կորուսինք վերջացող
տարւոյն մէջ: Անոր հայու
հոգին արատ չուներ բը-
նաւ եւ միշտ պատրաստ

էր ծառայել բոլորանուէր եւ հաւատարմօրէն իր
հօտին, որուն ապագային բարեւաւթեան համար
խորին հաւատք մը կը տածէր: Այդ հաւատքը ան-
սասան մնաց իր մէջ մեր ցեղին ահաւոր ազէտներու
պահուն իսկ եւ իր նախուածքը պայծառ հորիզոն-
ներու յաւած մնաց միշտ:

Հոգեւոր օրհներգութիւններու եւ անուշաբոյր
խօսնկերու մէջ սահող իր կեանքը մաքուր՝ պիտի
վայելէ անտարակոյս աշուհներու անվանաւոր
երանո թիւներէ: Ահա իր վարձքն արժանաւոր:

Այս առթիւ որտաքին կը մտադրեմ երկմ'ր
կեանք երուսողէմի Ս. Յակոբեանց Միաբանութեան՝
որուն կը վերաբերէր Դանիէլ Սրբազան, եւ անոր
պատկանելի Պետին:

ՌԱՓԱՅԷԼ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Բարեգործ եւ ազգասէր հայ, մեռաւ անցեալ
տարւոյ Յուլիս 6-ին ի Բարիզ:

Միևոններ կտակեց Ազգին, լիաբուռն նուիրեց
մեր պէտքերուն ու կարօտութիւններուն:

Յարգանքով պէտք է խոնարհիլ այս մեծանձն
հանգուցելոյն յիշատակին առջեւ:

ԸՆՏԻՐ ԱՂԶԿՈՒՆՔ

Գրեց
ՄԻՀՐԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԵԱՆ

Մանկական կեանքի քննդեցիկ դրուագներ, ապրուած օրերու սքանչելի օրինակներ կը ներկայացունին այս հատորիկիս մէջ, սիրուս գրչով Յարգելի գրագէտ Տիար Միհրան Յովհաննէսեանի, որ բանաստեղծութեան, բանասիրութեան եւ մանկավարժութեան մէջ հետզհետէ նոյն ոգին ցոյց կուտայ հրատարակելով իրական կեանքի նուագներ, գրական համբաւներ եւ անոնց իրական արժանիքը եւ րեւի աղջկանց իրական պատմութիւններ:

Ահաւասիկ բարոյացուցիչ ընտիր մատենիկ մը, արժանաւոր յարգանք հեղինակին վաղամեռնիկ Գրոջ յիշատակին, միեւնոյն ատեն ախորժով կարգացուելու գործ ամէն հասակի մարդոց, մանաւանդ մեր նորահաս սերնդեան համար: Դին 25 զրջ:

Վաճառման կէտը: Նստեղի՝ Կ. Պոլիս, Չաքմաք-ճըլար, Թիւ 50

ՍԻՄՈՆ ԳՐԱՄԱՐԱՃԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

ԱՏԱՄԱՐՈՅԻ

ՏՈՓԹ. ՊԱՐՏԻԶՊԱՆԵԱՆ

ԲԵՐԱ, ՔԻՉԻԻԲ ԲԱՐՍԱԲ ԳԱՐՈՒ

Ճարտար եւ խղճամիտ սպասարկութիւն

= 120 =

Պ. ՎԱՆՐԱՄ ԿԱՐՄՐՈՒԿԵԱՆ

V. GARMROUGUIAN

14, RUE TAITBOUT PARIS (IX)

Հեռագրական հասցէ՝ ARARAT-PARIS

Հեռաձայն՝ BEAGÈRE 50-62

Առեւտրական, ճարտարարուեստական եւ կամ օրեւէ գործի համար դիմեցէք վերի հասցէին եւ գոհ պիտի մտաք: Տարիներու փորձառութիւն եւ ուղղամտութիւն Տիար Վ. Կարմրուկեանի գործելակերպին վրայ մեծ հաւատք կը ներշնչեն իրաւամբ:

ՄԻՀՐԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԵՍԵԱՆԻ

ԵՐԿԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

1. Սփոփանք Ռամկին 1888	20
2. Իրական կեանքի նուագներ 1892 եւ 93	20
3. Քնարիկ 1895	5
4. Քննական պատմութիւն ժթ. հայ դպրութեան 1901	100
5. Նոր քերական Ֆրանսերէն լեզուի 1922	15
6. Գրական համբաւներ 1909	40
7. Բառարան Ֆրանսահայ 1911	125
8. » Հայ-Ֆրնս. 1912	—
9. Տեղեկագիր աղգ. կալուածոց Տիվրիկի 1910	80
10. Չնորք Գլախ հանդէպ արդիական քննադատութեան 1912	60
11. Սկզբունք Բաղ. Տնտես. 1911	25
12. Հայ-Ֆրնս. դրուցատրութիւն	30
13. Անգլիերէն »	30
14. Ընտիր աղջկունք	30

<< Ազգային գրադարան

NL0148380

13448

ԳՐԱՏՈՒՆ
ՍԻՄՈՆ ԳԱԲԱՄԱԶԵԱՆ

50, Չափմամբար, Աղբիւրին մօտ, 50

Կ. ՊՈԼԻՍ

LIBRAIRIE
SIMON CAPAMADJIAN

50, Tchakmakdjilar, près de la Fontaine

CONSTANTINOPLE

059

7-13